

**ԺԷ.00.01 – ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏ. ԿԻՆՈԱՐՎԵՍՏ,
ՀԵՌՈՒՍՏԱՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ**

ԹԱՏԵՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

Տեսություն

Թատերական արվեստի առանձնահատկությունը մյուս արվեստների համակարգում: Անձի կենդանի ներկայությունը որպես բեմական արվեստի առանձնահատուկ սկզբունք և թատերական համադրականություն (սինթեզ) ամբողջացյալ: Գործողությունը որպես բեմական ներկայության հոգեբանական արդարացում: Գործողության կենսական ճշմարտությունը և պայմանականությունը: Գործողության թատերայնությունը: Առաջադրվող և ենթադրվող հանգամանքները գործողության մեջ: Խաղային տարերք և խաղը որպես ձևային հիմք թատրոնում:

Թատերական արվեստի ինքնակեցությունը (ավտոնոմիա) գրականությունից դուրս: Գրական հիմք և բեմական հիմք: Խոսքային նյութ և խոսքից դուրս իրականություն: Բեմական գործողության հայտնագործումը որպես թատերական կոնտեքստի ստեղծում: Ռեժիսուրան որպես գործողության կազմակերպում և գործող անձանց փոխհարաբերությունների տեսանելի կարգավորում: Ռեժիսորը որպես ներկայացման հեղինակ: Գրական հիմքի և բեմական գործողության համախոս և հակասական վիճակները: Գրական նյութի օբյեկտիվ բովանդակությունը և բեմադրության սուբյեկտիվ տարրերը: Բեմադրության անկախ արժեքը գրական հիմքի անխախտության պայմաններում:

Կրկեսը որպես թատերական արվեստի տեսակ: Խաղային տարերքը կրկեսում և գործողության թատերայնությունը: Կրկեսը որպես շրջադրված կյանք համաձայն կենտրոնամետ և կենտրոնազանց գծերի: Զարմանալին, դրամատիկականը և անհեթեթը (աբսուրդ) կրկեսի գեղագիտության հիմքում:

Թատրոնը և գրականությունը: Դրամատուրգիան որպես գրական սեռ և բեմական արվեստի նյութ: Դրամատիկական գործողություն (ըստ Արիստոտելի և Հեգելի): Դրամայի բուն առանձնահատկությունը. ներկա պահ, առաջին դեմք և իրականացվող կամք: Պիեսը որպես թատերական համակարգի անդրադարձ (պրոեկցիա): Դրամատուրգիայի հարաբերությունը կյանքի և բեմի հետ: Դրամատուրգիական կերպարներն ըստ բեմական նախատիպերի (բեմական ամպլուաներ և կոնկրետ անձինք): Պիեսի բեմականության հարցը. բեմադրական շարադրանք և ընթերցվելիք շարադրանք: Դրամատուրգիական տեսակներ և ժանրեր: Դրամատուրգիական պոտենցիալը ոչ դրամատուրգիական երկերում:

Գրական էստրադան որպես մեկ դերասանի թատրոն: Չափածոյի և արձակի էստրադային ընթերցումը որպես թատերական արվեստի տեսակ: Ներքին տարածությունը և գործողության գաղափարը էստրադայում:

Թատրոնի ընդհանուր պատմություն

Դրամայի և թատրոնի ծագման տեսությունները. բուսապաշտական (“վեգետատիվ”) և արևապաշտական (“սոլյար”): Դրամայի ծագման առաջավորասիական և միջագետյան ակունքը և ծիսական նախնական սյուժեն՝ շղթայվածի առասպելը Հայաստանում: Դրամայի ծիսային արմատները Հին Հունաստանում. Էլևսինյան միստերիաներ և Դիոնիսիսի պաշտամունք նոխազյան զոհաբերությամբ:

Հին ատտիկյան ողբերգությունը. Էսքիլես, Սոֆոկլես, Եվրիպիդես: Հին ատտիկյան կատակերգությունը. Արիստոֆան: Թատերական հնագույն շենքերը Հունաստանում և բեմադրական համակարգը: Նոր ատտիկյան կատակերգությունը. Մենանդրոս: Արիստոտելի “Պոետիկան” որպես դրամայի դասական փորձի տեսական ընդհանրացում: Հելլենիզմը և թատրոնը: Հունական թատրոնի արտագաղթը և մարումը Արևելքում: Հունական թատրոնը Հայաստանում (Արմավիր, Տիգրանակերտ, Արտա-

շատ): Արտավազդ Բ և Եվրիպիդեսի “Բաքսուհիներն” Արտաշատում: Ուշ հելլենիզմը (1-ին դ. մ.թ.ա.) և թատերական ժանրերը: Միմոսը որպես թատերական ժանր և դրա տարածումն Ասորիքում:

Թատրոնը Հին Հռոմում. ժողովրդական կատակերգություն (ատելլանա) և տոներ: Հունական միմոսը Հռոմում և դրա տարածումը Մերձարևելքում: Հռոմեական թատերական ժանրերը. ֆաբուլա պալիատտա, տոգատտա, պրետեքստատա: Հռոմեական կոմեդիոգրաֆները. Պլավտուս, Տերենցիոս: Սյուժետային տիպաբանությունը հռոմեական կոմեդիայում: Դրամայի վերասերումը Հռոմում և Սենեկայի ողբերգությունները հունական թեմաներով: Հռոմեական միմոսը, կրկեսը և գլադիատորական խաղերը: Հռոմեական թատերաշենքերը և նրանց տարածումը մերձարևելյան երկրներում:

Վաղ միջնադարյան աշխարհիկ-հրապարակային թատրոնը. Հիստրիոններ, ժոնգլորներ: Եկեղեցի և թատրոն հարաբերությունը. Հակաթատրոնական ճառերը և նրանց բարոյա-փիլիսոփայական իմաստը: Քրիստոնեական պատարագը որպես անտիկ դրամայի մետամորֆոզ: Լիթուրգիական դրաման և արևմտաեվրոպական միստերիալ թատրոնը: Միրակլ, մորալիտե, միստերիա:

Ֆրանսիական ֆարսը և իալական դիմակների թատրոնը (կոմեդիա դելլ’արտե): Իտալական կոմեդիա էրուդիտեն. Լոդովիկո Արիոստո, Պիերրո Արետինո, Ջորդանո Բրունո, Մաքիավելի: Թատրոնական շենքերը Իտալիայում և բեմանկարչության սկզբնավորումը: Վերածնության դարաշրջանի թատերական ժանրերը. տրագեդիա, կոմեդիա, պաստուրելա: Օպերայի սկզբնավորումը և Մոտեվերդին: Գերմանական աշխարհիկ կատակերգությունը. Հանս Սաքս:

Անգլիական թատրոնը 15-16-րդ դարերում և Շեքսպիրի նախորդները. Թոմաս Հեյվուդ, Ռոբերտ Գրին, Բեն Ջոնսոն: Լոնդոնյան թատրոնները և դերասանները. Էդուարդ Ալեն, Ուիլյամ Քեմպ, Բըրբեջներ: Շեքսպիրի

ողբերգությունները. “Համլետ”, “Լիր արքա”, “Մակբեթ”, “Օթելլո”, “Հուլիոս Կեսար”: Շեքսպիրի կատակերգությունները. “Վենետիկի վաճառականը”, “Տասներկուերորդ գիշեր”: Շեքսպիրի դարաշրջանի թատրոնի բեմադրական համակարգը: Շեքսպիրի ժամանակակից Քրիստոֆեր Մառլոն և նրա “Դոկտոր Ֆաուստի ողբերգությունը”:

Վերածնության դարաշրջանի իսպանական թատրոնը և հիմնական հեղինակները. Կալդերոն, Տիրսո դե Մոլինա, Լոպե դե Վեգա: Իսպանական պանդոկային թատրոնը: Տիրսո դե Մոլինայի “Սևիլիայի անառակը”, Լոպե դե Վեգայի պիեսները. “Ոչխարի աղբյուր”, “Պարտիզպանի շունը”, “Սևիլիայի աստղը” և այլն: Իսպանական հոգևոր դրաման (աուտո): Իսպանական թատրոնի բեմադրակարգը:

17-րդ դարի ֆրանսիական թատրոնը: Կլասիցիստական ողբերգությունը (Կորնելյ, Ռասին) և կլասիցիզմի պոետիկան (Բուալո): Կլասիցիստական թատրոնի բեմական էթիկան և խաղաոճը: Կլասիցիստ դերասաններ. Անրի Լեկեն, Թերեզա Դյուպարկ, Մարիա Շանմելե: Կլասիցիստական կոմեդիան. Մոլիեր (“Տարտյուֆ”, “Ժլատը”, “Երևակայական հիվանդը”, “Սերը բժիշկ է” և այլն): Մոլիերի դարաշրջանի դերասանները և նրանց խաղային ավանդները (Միշել Բարոն, Պրեվիլ):

Առաջին ստացիոնար թատրոնների հիմնումը Ֆրանսիայում. Բուրգունդյան պանդոկ և “Կոմեդի ֆրանսեզ” (1680թ.): Ֆրանսիական բեմական ակադեմիզմի սկզբնավորումը:

Ֆրանսիական լուսավորական թատրոնը. Վոլտերի թատերագրությունը և Դիդրոյի “Դրամատիկական բանաստեղծության մասին” տրակտատը: Գերմանական լուսավորական թատրոնը. Գոտշեդ և Կարոլինա Նոյբեր: Լեսսինգի դրամաները (“Նաթան Իմաստուն”, “Էմիլիա Գալոտտի”) և “Համբուրգյան դրամատուրգիա” տրակտատը: Անգլիական լուսավորական թատրոնը. Դևիդ Գարիկ, Սառա Սիդդընս, Ջոն Բեմբլ: Անգլիական լուսավորական կոմեդիան. Կոնգրիվ, Շերիդան, Ֆիլդինգ: Ֆրանսիական

լուսավորական կոմեդիան. Բոմարշեի “Սևիլիայի սափրիչը” և “Ֆիգարոյի ամուսնությունը”: Իտալական լուսավորական կոմեդիան. Կարլո Գոցցի, Կարլո Գոլդոնի: Իտալական լուսավորական ողբերգությունը. Պիետրո Մետաստազիո, Վիտորիո Ալֆիերի:

Ռոմանտիզմը թատրոնում և դրամատուրգիայում: Գյոթեի դրամաները՝ “Էգմոնտ”, “Կլավիգո”: Շիլլերի դրամաները. “Ավազակներ”, “Խարդավանք և սեր”, “Օւլենսի կույսը”: Ֆրանսիական ռոմանտիկական թատրոնը և ռոմանտիզմը դերասանի արվեստում. Մարս, Տալմա, Ռաշել: Անգլիական ռոմանտիկա-կան թատրոնը և Էդմունդ Քինը որպես Շեքսպիրի ռոմանտիկական մեկնաբան: Գերմանական ռոմանտիկական թատրոնը (Շրյոդեր): Ռոմանտիզմի նոր շրջանը ֆրանսիական թատրոնում. Վիկտոր Հյուգոյի դրամաները (“Լուկրեցիա Բորջա”, “Մարիոն դը Լորմ”, “Անջելո”, “Ռյուի Բլազ” և այլն): “Կրոմվելի” առաջաբանը որպես ռոմանտիկական դրամայի մանիֆեստ: Ֆրանսիական ռոմանտիկական բեմական դպրոցի կազմավորումը. Պիեռ Բոկաժ, Մարի Դորվալ, Ֆրեդերիկ Լեմեթր, Էլզա Ռաշել: Ռոմանտիզմը իտալական թատրոնում և “կոլորիտային ռեալիզմի” վարպետները. Գուստավո Մոդենա, Ադելաիդա Ռիստորի, Թոմազո Սալվինի, Էռնեստո Ռուսի:

Ռուս թատրոնի սկզբնավորումը (Վոլկով, Դմիտրիևսկի): Ռուսական կլասիցիստական կոմեդիան. Դ. Ֆոնվիզին, Ա. Գրիբոյեդով: Մոսկվայի Փոքր թատրոնը: Ռուսական ռոմանտիկական դրաման. Ա. Պուշկին, Յու. Լերմոնտով: Ռոմանտիզմը դերասանական արվեստում. Յակովլև, Սեմյոնովա, Մոչալով: Ռուս դերասանական արվեստի պետերբուրգյան դպրոցը, Վ. Կարատիգին, Ա. Մարտինով, Վ. Սամոյլով, Ա. Ասենկովա, Յու. Լինսկայա և այլք: Ռուս ռեալիստական դրամատուրգիան. Ա. Օստրովսկի (“Անօժիտը”, “Ամպրոպ” և այլն), Ա. Սուխովո-Կոբլին (“Կրեչինսկու հարսանիքը”, “Գործը”): Ռուս դերասանական արվեստի մոսկովյան դպրոցի սկզբնավորողները. Մ. Շչեպկին, Պ. Սադովսկի, Գ.

Ֆեդոտովա, Մ. Երմոլովա: Ն. Գոգոլի “Ռևիզորը” և սուր խարակտերային գիծը ռուս դերասանական արվեստում: Արևմտասիրությունը և սլավոնասիրությունը ռուս բեմում: Վ. Բելինսկին թատերական քննադատ: Անցումը ռոմանտիզմից մելոդրամատիզմ 19-րդ դարակեսի արևմտա-եվրոպական բեմում: Դասական մելոդրաման. Ա. Դյումա, Ֆ. Պիա, Ժ. Բուշար, Թ. Բարրիեր, Վ. Դյուկանժ, Ա. դ’Աննրի, Ֆ. Դյումանուար և այլք: Փարիզի բուվարային թատրոնները: Է. Սկրիբի և Վ. Սարդուի դրամատուրգիան: Ֆրանցիսկ Սարսեն թատերական քննադատ (գրական արժեքի և բեմականության խնդիրը): Ռոմանտիզմի և դասականության գիծը դերասանական արվեստում. Սառա Բեռնար, Մունե Սյուլի: Փարիզի կոնսերվատորիան և բեմական ակադեմիզմը: Կոկլեն-ավագը և նրա տեսական սկզբունքները: Նեոռոմանտիզմը ֆրանսիական դրամատուրգիայում (Էդմոն Ռոստան՝ “Սիրանո դը Բերժըրակ”, “Ռոմանտիկներ”): Անգլիական թատրոնը 19-րդ դարի երկրորդ կեսին և շեքսպիրյան ավանդները. Հենրի Իրվինգ, Էլեն Թերի, Չարլզ Քին, Ուիլյամ Մեքրեդի: Բեռնարդ Շոուն դրամատուրգ և թատերական քննադատ: Ռեժիսուրային սկզբնավորումը որպես ինքնուրույն արվեստ (Թոմաս Գրեյն): Շեքսպիրյան ավանդները գերմանական բեմում. Էռնրստ Պոսարտ, Լյուդվիգ Բառնայ, Ալդբերգ Մատկովսկի, Յոզեֆ Կայնց, Սանդրո Մոիսսի: Ռեժիսուրայի ինքնուրույնացումը գերմանական թատրոնում. Օտտո Բրահմ, Լյուդվիգ Քրոնեգել, Մաքս Ռայնհարդտ: Մեյնինգենյան թատրոնը ռուս թատերական քննադատության և Ստանիսլավսկու գնահատմամբ: Նատուրալիզմը ֆրանսիական թատրոնում. Անդրե Անտուանի “Ազատ թատրոնը”: Վերիզմը իտալական թատրոնում. Էրմետե Նովելլի, Ջովաննի Գրասսո: Նատուրալիստ դերասան Էրմետե Յակկոնին: Իտալական հոգեբանական ռեալիզմի բարձրագույն դրսևորումը. Էլեոնորա Դուգե: Գաբրիել դ’ Անունցիոյի նորագույն դրամատուրգիան:

Հոգեբանական ռեալիզմը և սոցիալական դրաման. Գ. Հաուպտման, Բ. Բյոռնսոն, Հ. Իբսեն: Մելոդրաման և սալոնային դրաման դերասանական նախասիրությունների տեսակետից, և մրցորդային դերերը (Ա. Դյումա-որդի)՝ Քամելիազարդ կինը”, Պ. Զիակոմետտի՝ “Ոճրագործի ընտանիքը”): Խաղայցելու (գասարույր) միայնակ ողբերգակներ:

Սիմվոլիզմը դրամատուրգիայում և թատրոնում. Մորիս Մետերլինկ, Ստանիսլավ Պշիբըշևսկի: Իբսենի սիմվոլիզմը. “Կառուցանող Սոլենա”: Սիմվոլիզմը ռուս դրամատուրգիայում. Լ. Անդրեև՝ “Մարդու կյանքը”: Սիմվոլիզմը և պատմական թեմատիկան եվրոպական բեմում:

Ռուս թատրոնը 19-20-րդ դարերի սահմանագծում: Հետոստրովսկիական շրջանի դրամատուրգիան (Ա. Յուժին-Սումբատով, Ս. Նայդյոնով, Ն. Պոտեխին, Ի. Շպաժինսկի) և Մոսկվայի Կորչի թատրոնը: Մոսկվայի Գեղարվեստական թատրոնը և Ստանիսլավսկին: Գեղարվեստական թատրոնի վարպետները. Մոսկվին, Կաչալով, Տարխանով, Լեոնիդով, Կնիպպեր-Չեխովա, Յավորսկայա և այլք: Պետերբուրգի Ալեքսանդրինյան թատրոնը: Յուրի Յուրև, Վերա Կոմիսարժևսկայա: Ա. Չեխովի դրամատուրգիան. “Բալենու այգին”, “Ճայը”, “Իվանով”, “Երեք քույր”: Մ. Գորկու դրամատուրգիան. “Հատակում”, “Քաղքենիներ”, “Արևի գավակները”, “Եգոր Բուլչշովը և ուրիշներ”:

Ստանիսլավսկու կիրառական հոգեբանության դասընթացը (“սիստեմ”) և Գեղարվեստական թատրոնի ստուդիաները: Առաջին ստուդիան և Վախթանգովը: Վախթանգովի ստուդիական բեմադրությունները (“Սուրբ Անտոնիոսի հրաշքը”, “Արքայադուստր Տուրանդոտ”): Վսեվոլոդ Մեյերխոլդը և՛ պայմանականությունից էքսցենտրիզմ: Վլադիմիր Մայակովսկին և թատրոնը: Գեորգի Յակոլովի բեմանկարչությունը և մեյերխոլդյան գիծը թատրոնում: Դասական ավանդության կրողները բեմում. Յու. Յուրև, Նիկոլայ Ռոսսով: Թաիրովի “Կամերային թատրոնը”:

Արևմտաեվրոպական նորագույն թատրոնը: Շառլ Դյուլլենը և “Ատելիե” թատրոնը Փարիզում: Դյուլլենի աշակերտները. Ժան Լուի Բարրո, Ժան Վիլար, Մարիա Կազարես, Մադլեն Ռենո, Մադլեն Ռոբինսոն: Ժակ Կոպոյի “Հին աղավնատուն” թատրոնը: Ֆիրմեն Ժեմիե, Լուի Ժուվե, Ժորժ Փիթոն:

Բերտոլտ Բրեխտը և “Բեռլիներ անսամբլը”: Բրեխտի դրամատուրգիան. “Գալիլեյի կյանքը”, “Կուրաժ մայրիկն ու իր որդիները”, “Արթուրո Ռիփի կարիե-րան”, “Կովկասյան կարճ շրջան” և այլն: Ավանդական խաղակերպի վերանայում. “օտարման էֆեկտ”:

Իտալական նորագույն դրաման. Էդուարդո դե Ֆիլիպո, Լուիջի Պիրանդելլո: Ֆրանսիական նորագույն դրաման և անտիդրաման: Անգլիական նորագույն դրաման. Հարոլդ Պինտեր: Ամերիկյան նորագույն դրաման. Արթուր Միլլեր, Էդուարդ Օլբի: 20-րդ դարի առաջին կեսի ամերիկյան թատերագիտությունը. Ավգուստ Մահր, Ջոն Գասներ, Էրիկ Բենտլի: Լի Ստրասբերգը Ստանիսլավսկու “սիստեմի” կիրառող: Ստրասբերգի աշակերտները թատրոնից դուրս՝ կինոարվեստում: Դերասանի արվեստի հոգեբանության Գլենն Ուիլսոնի տեսությունը (Ստանիսլավսկուց անկախ): Դերասանի վարպետությունը ըստ Միխայիլ Զեխովի:

Շեքսպիրյան ավանդների նորացումն անգլիական թատրոնում. Ջոն Գիլգուդ, Ռալֆ Ռիչարդսոն, Ռիչարդ Բարտոն, Լոուրենս Օլիվիե, Վիվիեն Լի, Մայքլ Ռեդգրեյվ, Վանեսսա Ռեդգրեյվ: Պիտեր Բրուքը շեքսպիրյան դրամատուրգիայի մեկնաբան և Պոլ Սքոֆիլդը շեքսպիրյան դերերում (Համլետ, Լիր արքա, Թիմոն Աթենացի): Բրուքի “դատարկ տարածությունը” և թատրոնի երեք տեսակները 20-րդ դարում, ըստ Բրուքի:

Նորագույն հոսանքները ֆրանսիական թատրոնում. Ժան-Պոլ Սարտր, Էժեն Յոնեսկո, Սեմուել Բեքետ: Ձևերի որոնում, էքսպերիմենտալ թատրոններ, խաղային պայմանների ու տարածության վերաձևումներ: Փարիզի “Բլրամերձ” էքսպերիմենտալ թատրոնը: Արիան Մնուչկինի

“Արևային” թատրոնը: Եժի Գրոտովսկու “Աղքատ թատրոնը”: Ավանդական թատրոնի մայրամուտը և բեմադրական ձևերի նոր որոնումներ: Ռուս թատրոնը 20-րդ դարի երկրորդ կեսին: Մոսկվայի Վախթանգովի անվան թատրոնը Ռուբեն Սիմոնովի ղեկավարությամբ և նրա վարպետները. Ն. Գրիգենկո, Մ. Ույանով, Յուլիա Բորիսովա, Յու. Յակովլև: Պետերբուրգի Դրամատիկական մեծ թատրոնը Գ. Տովստոնոգովի ղեկավարությամբ և նրա վարպետները. Ի. Սմոկտունովսկի, Ա. Ֆրենդլիխ, Ա. Յուրսկի: Մոսկվայի “Սովրեմեննիկ” թատրոնը Օ. Եֆրեմովի ղեկավարությամբ: Տագանկայի հրապարակի թատրոնը և Յու. Լյուբիմովի նորագույն ռեժիսուրան: Ավանդական բեմադրական ձևերի սպառումը: Թատրոնի, որպես հասարակական հաղորդակցման կենտրոնի, դերի նվազումը: Հեռուստատեսությունը որպես հասարակական հաղորդակցման կենտրոն, և թատրոնը թատրոնից դուրս (հեռուստասերիալ):

Հայ թատրոնի պատմություն

Հնագույն դրաման Հայաստանում, նրա տարածաժամանակային պայմանաձևը և առասպելաբանական հիմքը: Հունական թատրոնը Հայաստանում (Արմավիր, Տիգրանակերտ, Արտաշատ):

Թատրոն և եկեղեցի հարաբերությունը միջնադարում: Քրիստոնեական պատարագի դրամատուրգիական հիմքը: Աշխարհիկ-հրապարակային թատրոնը (կրկես) միջնադարում: Հոգևոր դրամայի նախադրյալները: Ուսումնական բեմասացությունն ըստ քերական-մեկնիչների: Դպրոցական դրամաները Լվովում և Վենետիկում (17-18-րդ դարեր): Ժողովրդական խաղերի դրամատիկական գծերը:

Կ.Պոլսի “Արամյան ընկերության” կրկես-թատրոնը (1846-ից) որպես առաջին պրոֆեսիոնալ թատրոնը Մերձավոր Արևելքում: Թատրոնի

կրկեսային բնույթը և դրամատիկական գծերը. պատմական դրամա և թարգմանական մելոդրամա: Թատրոնի շրջագայությունը (Թավրիզ, Թիֆլիս, Երևան):

Հայ պատմա-հայրենասիրական դրամայի սկզբնավորումը Վենետիկի Մխիթարյանների դպրոցական բեմում: Կլասիցիզմը հայ թատերագրության մեջ (Պետրոս Մինասյան): Առաջին աշխարհիկ կատակերգությունները և Գ. Շիրմա-զանյանի թատերագրական պամֆլետը՝ “նկարագրություն ինչ-ինչ գործոց...”

Կ.Պոլսի “Արևելյան թատրոնը” (1961-ից), նրա թարգմանական և ինքնուրույն խաղացանկը: Առաջին պրոֆեսիոնալ դերասանները. Արուսյակ Փափագյան, Ստեփան Էքքյան, Մարտիրոս Մնակյան և այլք: Պոլսահայ բեմական ռոմանտիզմը և մելոդրամատիզմը:

Թիֆլիսի “Հայոց թատրոնը” (1863-ից) և առաջին պրոֆեսիոնալ դերասանները. Վաղարշակ Շահխաթունյան, Միհրդատ Ամերիկյան, Ստեփան Մատինյան, Սոփիա Մելիք-Նազարյան, Արտաշես Սուքիասյան, Քեթևան Արամյան: Թատրոնի խաղացանկը. ինքնուրույն և թարգմանական: Միքայել Տեր-Գրիգորյանի, Նիկողայոս Փուղինյանի, Նիկողայոս Ադաթյանի կատակերգությունները: Պատմա-հայրենասիրական դրամաներ (Խ.Գալֆայան, Հ. Կարենյան): Գևորգ Չմշկյանը որպես առաջատար դերասան և բեմադրիչ: Գաբրիել Սունդուկյանի դրամատուրգիան (“Խաթաբալա”, “Պեպո”, “Քանդած օջախ “ և այլն) և արևելահայ դերասանական դպրոցի կազմավորումը. (60-70-ական թվականներ):

Պոլսահայ թատերական կյանքը 70-ական թվականներին: “Արևելյան թատրոնը” Պետրոս Մաղաքյանի գլխավորությամբ և Հակոբ Վարդովյանի “Թատրոն Օսմանիեն”: Մելոդրամային խաղացանկը և խաղի ռոմանտիկական ոճը: Մնակյան, Թովմաս Ֆասուլյան, Երանուհի Գարագաշյան: Խաղացանկային բազմազանություն. ռոմանտիկական դրամա, մելոդրամա, պատմա-հայրենասիրական դրամա (Պետրոս Դուրյան):

Թիֆլիսահայ և պոլսահայ դերասանների շփումները և հակասությունները խաղացանկի ու խաղաոճի առումով: Պոլսահայ դերասանները Թիֆլիսում և թատերական քննադատությունը (Գրիգոր Արծրունի, Սպանդար Սպանդարյան): Մարտիրոս Մնակյանը և Պետրոս Ադամյանը որպես առաջատար դերասաններ: Անցումը մելոդրամայից դասական խաղացանկի (“Համլետ”, “Խելքից պատուհաս”, “Արդյունավոր պաշտոն”, “Ռևիզոր”, “Վենետիկի վաճառականը” և այլն):

Պետրոս Ադամյան. մելոդրամայից՝ դասականություն. Համլետ, Ջացկի, Արբենին (“Դիմակահանդես”): Ադամյանը ռուս քննադատության գնահատմամբ: Ադամյանը հայ հասարակական մտքի գնահատմամբ (Շիրվանզադե, Ա. Չոպանյան, Հ. Թումանյան):

80-ական թվականների հայ դերասանական միջավայրը. Գևորգ Չմշկյան, Ամիրան Մանդինյան, Սաթենիկ Չմշկյան, Մկրտիչ Ավայան, Վիրգինիա Գարագաշյան, Մարի Նվարդ:

Հայ գավառական թատրոնը: Թատրոնը Ալեքսանդրապոլում, Երևանում, Շուշիում և այլուր: Գավառական թատրոնի բարոյա-հասարակական նշանակությունը: Էմին Տեր-Գրիգորյանի կենցաղային կատակերգությունները:

90-ական թվականների թատրոնը Թիֆլիսում և Բաքվում: Խաղացանկը՝ ռուսական և արևմտաեվրոպական: Ազնիվ Հրաչյան սալոնային դրամայում (“Քամելիազարդ կինը”): Հրաչյան հոգեբանական ռեալիզմի ջատագով: Սիրանույշը կրքերի ռոմանտիկայով և ողբերգական շնչով (“Էռլեանի կույսը”, “Մեդեա”): Գևորգ Պետրոսյանը դերասան և բեմադրիչ: Արդի եվրոպական դրաման Պետրոսյանի բեմադրություններով (Իբսեն՝ “Ժողովրդի թշնամին”, 1982թ., Գ. Հաուպտման՝ “Կառապան Հենշել” և այլն): Դերասանական միջավայրը. Գևորգ Տեր-Դավթյան, Դավիթ Թոյանց, Վարդուհի և այլք: Հովհաննես Աբելյանի մուտքը դասական դերերով (Էթելլո, Շտոկման): Շիրվանզադեն թատերական քննադատ: Դասական

ռեալիզմի ջատագովումը Շիրվանզադեի հողվածներում: Պետրոսյանը, Աբեյյանը և Սիրանույշը Շիրվանզադեի գնահատումներում:

Հակոբ Պարոնյանի “Մեծապատիվ մուրացկանների” բեմականացումը և “Պաղտասար աղբարի” բեմադրությունները (Արամ Վրույր, Դավիթ Թրյանց): Սունդուկյանական գիծը. Գևորգ Տեր-Դավթյան և Վարդուհի:

Թատրոնը և ազգային հարցը. պատմա-հայրենասիրական դրամաների վերհույը Գավառում: Շուշիի թատրոնը: Շուշին գաստրոլային կենտրոն: Գևորգ Պետրոսյանը Շուշիում: Էմին Տեր-Գրիգորյանի գործունեությունը Երևանում: Երևանյան դերասաններ՝ Մակար և Աշխեն Տեր-Սարգսյաններ: Կատակերգակ դերասաններ Պողոս Արաքսյանը և Գրիգոր Ավետյանը որպես դասական կատակերգության վարպետներ:

Թատրոնը Կ. Պոլսում: Մարտիրոս Մնակյանի “Օսմանյան դրամատիկ թատերախումբը”. հայ դերասանները թուրքերեն թարգմանված եվրոպական մելոդրամաներում: Թովմաս Ֆասուլյաճյանի հայերեն ներկայացումները: Սիրանույշի ելույթները: Հայկական ներկայացումների վերջնական արգելքը 1985 թվին: Պոլսահայ դերասանները Թիֆլիսում և Բաքվում. Դավիթ Թրյանց, Վարդիթեր և Մարի Ֆելեկյաններ:

“Հայոց դրամատիկական ընկերության” հիմնումը Թիֆլիսում: Շիրվանզադեի դրամատուրգիան. “Արմենուհի”, “Պատվի համար”, “Կործանվածը”: Վրթանես Փափազյանի “Ժայռը”: Լևոն Շանթի դրամատուրգիան. “Հին աստվածներ”, “Կայսրը”: Ուղենշային բեմադրություններ. Չեխով՝ “Ճայը”(1905թ.), Մ. Գորկի՝ “Հատակում”(1908թ.), Շանթ՝ “Հին աստվածներ” (1913թ., բեմադր. Ա. Արմենյան): Նեոռոմանտիզմը հայ թատրոնում. Սաթենիկ Ադամյան, Հովհաննես Զարիֆյան, Իսահակ Ալիխանյան, Օլգա Մայսուրյան, Աննա Խիթարյան: Աբեյյանը ռուսական և ազգային խաղացանկում: Աբեյյանը Շիրվանզադեի դրամաներում: Վահրամ Փափազյանի մուտքը (Օթելլո, Քին, Աբեղա, Օհան Գուրգեն):

Հայ պրոֆեսիոնալ ռեժիսուրան. Գևորգ Պետրոսյան, Օվի Սևումյան, Արմեն Արմենյան: Թատերական ստուդիաներ. Վարդան Միրզոյանի երևանյան ստուդիան (1919թ.) և Սուրեն Խաչատրյանի մոսկովյան ստուդիան (1919թ.):

Առաջին պետական թատրոնի բացումը “Պեպո” ներկայացումով, Երևանում, 1922թ. հունվարի 25-ին: Լևոն Քալանթարի և Արշակ Բուրջայանի ռեժիսուրան: Երկրորդ պետական թատրոնի բացումը 1928թվին, Լենինականում: Պատանի հանդիսատեսի թատրոնի բացումը 1929թ., Երևանում (ռեժիսոր՝ Տիգրան Շամիրխանյան): Թիֆլիսի և Բաքվի հայկական թատրոնները:

Հայ նորագույն թատրոնի վարպետները. Վաղարշ Վաղարշյան, Ավետ Ավետիսյան, Օլգա Գուլագյան, Հասմիկ, Արուս Ոսկանյան, Մկրտիչ Զաննան, Համբարձում Խաչանյան, Միքայել Մանվելյան, Հրաչյա Ներսիսյան, Գուրգեն Զանիբեկյան: Արմեն Գուլակյանի ռեժիսուրան, և թատրոնը ակադեմիական նկարագրով:

Թատրոնի խաղացանկը՝ դասական և արդիական: Գաղափարական տուրքեր, Սոցիալիստական ռեալիզմ և գաղափարամետ քննադատություն (Ս.Մելիքսեթյան, Ս.Հարությունյան):

Վահրամ Փափագյանը մոսկովյան բեմում և Փարիզում (1932թ.): Ֆրանսիական քննադատությունը Փափագյանի մասին: Փափագյանի այցելությունները Երևան և Լենինական (Օթելլո, Համլետ, Դոն ժուան, Կորրադո):

Երկրորդ պետական թատրոնի վարպետները. Լևոն Զոհրաբյան, Յուլյա Ամերիկյան, Արմեն Արմենյան, Բաբկեն Գաբրիելյան, Նինա Բոխյան, Արտավազդ Փաշայան: Վարդան Աճեմյանը Լենինականի թատրոնում (“Հատակում”, “Տասներկուերորդ գիշեր”, “Կրեչինսկու հարսանիքը”, “Արա Գեղեցիկ” և այլն):

Հայ թատրոնի հետպատերազմյան շրջանը (1945-ից) և Արմեն Գուվակյանի բեմադրությունները (“Պեպո”, “Խաթաբալա”, “Կենդանի դիակ”, “Դիմակահանդես” և այլն): Գաղափարական հարկադրանքները և թատրոնը: Թատերական քննադատությունը. Սուրեն Հարությունյան, Սարգիս Մելիքսեթյան, Ռուբեն Զարյան: Արդիական թատերագիրներ. Նաիրի Զարյան, Ալեքսանդր Արաքսմանյան, Գրիգոր Տեր-Գրիգորյան: Դասական կատակերգության գիծը շարունակող դերասաններ. Թադևոս Սարյան, Գուրգեն Գաբրիելյան: Երաժշտական կոմեդիայի թատրոնը: Հայկ և Իզաբելլա Դանզասներ: Կարապետ Խաչվանքյան:

Սուրեն Քոչարյանի գրական էստրադան որպես մեկ դերասանի թատրոն (Թումանյան, Աբովյան, Սունդուկյան, Չարենց): Քոչարյանի արվեստի առանձնահատկությունը բեմական տեսակետից:

Երևանի թատերական ինստիտուտը (1944-ից) և նրա շրջանավարտները. Մետաքսյան Սիմոնյան, Միեր Մկրտչյան, Խորեն Աբրահամյան, Սոս Սարգսյան: Բեմադրիչներ. Զավեն Տատինցյան, Գրիգոր Մկրտչյան:

Երևանի դրամատիկական թատրոնը և Հրաչյա Ղափլանյանի բեմադրությունները:

20-րդ դարի երկրորդ կեսի հայ թատերական քննադատությունը. Ռ.Զարյան, Լևոն Խալաթյան, Սաբիր Ռիզան, Լևոն Հախվերդյան, Լուիզա Սամվելյան, Հենրիկ Հովհաննիսյան:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հովհաննիսյան Հ., Բեմական խոսքի պոետիկական, Եր., 1973
2. Հովհաննիսյան Հ., Թատրոնը միջնադարյան Հայաստանում, Եր., 1978
3. Հովհաննիսյան Հ., Հայ հին դրաման և նրա պայմանաձևերը, Եր., 1990
4. Հովհաննիսյան Հ., Միջնադարյան բեմ, Եր., 2004

5. Հովհաննիսյան Հ., 19-րդ դարի հայ թատրոնի պատմություն, Եր., 2010
6. Հովհաննիսյան Հ., Սուրեն Քոչարյանի գրական բեմը, Եր., 2016
7. Թերզիբաշյան Վ., Հայ դրամատուրգիայի պատմություն, գիրք 1-ին, Եր., 1959, գիրք 2-րդ, Եր., 1964
8. Ստեփանյան Գ., Ուրվագիծ արևմտահայ թատրոնի պատմություն, հատոր 1-ին, Եր., 1962, հատոր 2-րդ, Եր., 1969, հատոր 3-րդ, Եր., 1975:
9. Հախվերդյան Լ., Հայ թատրոնի պատմություն. 1901-1920թթ, Եր., 1980
10. “Հայ սովետական թատրոնի պատմություն”, (հեղինակներ՝ Բ. Հարությունյան, Խ. Ավագյան, Ս. Ռիզակ, Լ. Հախվերդյան, Լ. Խալաթյան), Եր., 1967
11. Հարությունյան Բ., Հայ սովետական թատրոն (1917-1977), Եր., 1985
12. Չմշկյան Գ., Իմ հիշատակարանը, Եր., 1953
13. Հարությունյան Ս., Միհրդատ Ամերիկյան, Եր., 1958
14. Հարությունյան Ս., Գևորգ Չմշկյան, Եր., 1959
15. Զարյան Ռ., Սիրանույշ, Եր., 1956
16. Զարյան Ռ., Ադամյանի արվեստը, Եր., 1960
17. Զարյան Ռ., Ադամյան կյանքը, Եր., 1961
18. Զարյան Ռ., Էջեր հայ թատրոնի պատմությունից, Եր., 1990
19. Մելիքսեթյան Ս., Հովհաննես Աբեյան, Եր., 1954
20. Սամվելյան Լ., Շեքսպիրը և հայ գրական ու թատերական մշակույթը, Եր., 1974
21. Շիրվանզադե Ալ., Երկերի ժողովածու, հ. 10-րդ, Եր., 1962
22. Դեմիրճյան Դ., Հուշեր և խոհեր հայ թատրոնի մասին, Երկերի ժողովածու, հ. 6-րդ, Եր., 1958:
23. Քալանթար Լ., Արվեստի մայրուղիներում, Եր., 1963
24. Քոչարյան Ս., Կենդանի խոսքի ոլորտներում, Եր., 1969
25. Փափազյան Վ., Հետադարձ հայացք, գիրք 1-ին, Եր., 1956, գիրք 2-րդ, Եր., 1957
26. Փափազյան Վ., Համլետը ինչպես տեսա, Եր., 1968
27. Վաղարշյան Վ., Ընկերներս, բարեկամներս և ես, Եր., 1959
28. Գուլազյան Օ., Հուշեր, Եր., 1957
29. Զանիբեկյան Գ., Իմ աշխարհից, Եր., 1977
30. Յուզովսկի Յու., Դարն ու կերպարը, Եր., 1975

31. Հախվերդյան Լ., Կլասիկան և մեր օրերը, Վարդան Աճեմյանի արվեստը, Եր., 1962
32. Արիստոտել, Պոետիկա, Եր., 1955
33. Կոկլեն-ավագ, Դերասանի արվեստը, Եր., 1978
34. Դենի Դիդրո, Պարադոքս դերասանի մասին, Եր., 1992
35. Ստանիսլավսկի Կ., Արհեստ, Եր., 1940
36. Ստանիսլավսկի Կ., Իմ կյանքը արվեստում, Եր., 1954
37. Ստանիսլավսկի Կ., Դերասանի և ռեժիսորի արվեստը, Եր., 1981
38. Հովհաննիսյան Հ., Դերասանի արվեստի բնույթը, Եր., 2002
39. Հայզինգա Յո., Нормы ludens (խաղացող մարդը), Եր., 2007
40. Ершов П., Технология актерского искусства. М., 1959
41. Захава Б., Мастерство актера и режиссера. М., 1973
42. Лессинг Г.-Э., Гамбургская драматургия. М., 1936
43. Станиславский К.С., Работа актера над собой. М., 1948
44. Станиславский К.С., Моя жизнь в искусстве. М., 1948
45. Вахтангов Е., Записки, статьи, письма. М., 1960
46. Чехов М., Об искусстве актера, М., 1999
47. Мейерхольд В., Статьи, письма, речи, беседы. М., 1968
48. История западноевропейского театра. Т. I-6, М., 1956-1974
49. Брехт Б., О театре. М., 1965
50. Жан Вилар. О театральной традиции. М., 1956
51. Товстоногов Г., Зеркало сцены. Т. I-2, М., 1980
52. Горчаков Н., Режиссерские уроки Станиславского. М., 1952
53. Горчаков Н., Режиссерские уроки Вахтангова. М., 1952
54. Юзовский Ю., О театре и драме. Т. I-2, М., 1982
55. Аникст А., Теория драмы от Аристотеля до Лессинга, М., 1967
56. Бояджиев Г., Вечно прекрасный театр эпохи Возрождения. М., 1973
57. Бояджиев Г., Поэзия театра. М., 1960
58. Волкенштейн В., Драматургия. М., 1960
59. Зингерман Б., Очерки истории драмы 20-го века. М., 1979
60. Питер Брук. Пустое пространство. М., 1976.

ԿԻՆՈԱՐՎԵՍ

Կինոգիտությունը որպես գիտություն: Կինոգիտություն առարկան: Կինոգիտությունը որպես արվեստաբանության բնագավառ: Կինոգիտության հիմնական բաժինների՝ կինոյի տեսության, կինոյի պատմության և կինոքննադատության փոխադարձ կապը:

Կինոյի տեսությունը որպես կինոյին բնորոշ ընդհանուր օրինաչափությունների, կինոստեղծագործության ընթացքի և կինոարտադրանքների հասարակական գործունեության մասին գիտություն:

Կինոտեսության կազմավորման ու զարգացման հիմնական փուլերը և ուղղությունները:

Կինոգիտության նախաձեռնողները. Լ. Դեյուկ, Օ. Մուսինակ (Ֆրանսիա), Վ. Տուրկին (Ռուսաստան) և ուրիշներ:

Կինոարվեստի, կինոյի առանձնահատկության և արտահայտչական “լեզվի” հիմնախնդիրների տեսական մշակումը Լ. Կուլեշովի, Ս. Էյզենշտեյնի, Վ. Պուդովկինի, Դ. Վերտովի գործերում:

Կինոտեսության զարգացումն արևմտյան կինոգետների (Պ.Ռոթա, Ռ. Արնհայմ, Դ. Մենվել, Լ.Ջեկոբս, Է.Լինդգրեն, Ջ.Դոուսոն, Ջ. Կրակուեր, Ա.Բազեն, Մ.Մարթեն և ուրիշներ) գործերում:

Կինեմատոգրաֆը որպես ժամանակակից մշակույթի կարևորագույն բնագավառ: Կինեմատոգրաֆի հայտնագործման գիտատեխնիկական և սոցիալական նախադրյալները:

Կինոարվեստի ժողովրդայնությունը: Ազգայինը և միջազգայինը կինոարվեստում: Համաշխարհային կինոարվեստի գլուխգործոցների համամարդկային նշանակությունը:

Կինոարվեստի սինթետիկ բնույթը: Կինեմատոգրաֆիական սինթեզի էությունը: Հասկացողություն կինոկերպարի մասին: Ժամանակը և տարածությունը կինոարվեստում:

Կինոարվեստի գեղարվեստական և ճանաչողական հնարավորությունները: Կինոսցենարը որպես ֆիլմի գաղափարա-արտահայտչական հիմք:

Կինո-դրամատուրգիան որպես գրական ստեղծագործության նոր տեսակ:
Կինոսցենարի սյուժետային և կառուցվածքային առանձնահատկությունները:

Կինոռեժիսորի առաջատար դերը կինոսցենարի մեկնաբանման և էկրանային մարմնավորման գործում:

Հասկացություն կինոմոնտաժի մասին: Կինոմոնտաժի հիմնական ֆունկցիաները ֆիլմի գաղափարա-գեղարվեստական կառույցում: Կինոմոնտաժի հնարքների և մեթոդների էվոլյուցիան:

Դերասանը ֆիլմում: Ընդհանուրը (թատրոնի հետ) և առանձնահատուկը կինոդերասանի ստեղծագործության մեջ:

Օպերատորի և նկարչի դերը նկարահանման ստեղծագործական ընթացքում: Կամերային շարժումը: Լուսավորումը: Գույնը: Տրյուկների և հատուկ նկարահանումների տարբեր տեսակներ: Ֆիլմի դեկորատիվ լուծումը:

Կինոն և արվեստի մյուս տեսակները: Հարակից արվեստների փորձի և ձեռքբերումների ստեղծագործական յուրացումը որպես կինոյի զարգացման օրինաչափություն: Փոխադարձ ներգործությունը և փոխազդեցությունը կինոարվեստի և գրականության, թատրոնի, գեղարվեստի, երաժշտության միջև:

Կինոյի տեսակները և ժանրերը: Կինոյի տեսակները. փաստավավերագրական գիտական (գիտահետազոտական, գիտահանրամատչելի, ուսումնական), գեղարվեստախաղարկային, մուլտիպլիկացիա:

Հասկացողություն կինոժանրի մասին: Խաղարկային կինոյի ժանրերը. Էպիկական (կինոպատմվածք, կինովեպ, կինոպատում), դրամատիկական (կինոդրամա, կինոկատակերգություն, կինոողբերգություն, կինոմելոդրամա և այլն), երաժշտադրամատիկական (կինոօպերա, կինոբալետ, մյուզիքլ և այլն):

Կինոդեպեկտիվի, վեստերնի ժանրային յուրահատկությունները:

Կինոյի պատմությունը

Մինչեղափոխական Ռուսաստանի կինոն (1896-1917): Մինչեղափոխական ռուսական կինոյի գեղարվեստական փորձը:

20-ական թվականների խորհրդային կինոյի բազմազգ բնույթը. Ուկրաինայի, Վրաստանի, Հայաստանի ազգային կինեմատոգրաֆների սկզբնավորումը: 20-ական թվականների խորհրդային կինեմատոգրաֆիայի դերը կինոյի, որպես արվեստի, կայացման գործում:

Համր կինոյից հնչուն կինոյին անցնելը որպես կինոարվեստի զարգացման որակական թռիչք:

30-ական թվականների կինոարվեստի գեղարվեստական ձեռքբերումները: Կինոդրամատուրգիան որպես կինոարվեստի գեղարվեստական հիմքի հաստատում: Կինոյի կապերի ընդլայնումը գրականության և մյուս արվեստների հետ: Ռեալիստական թատրոնի փորձի ստեղծագործական յուրացումը: Էկրանի արտահայտչամիջոցների ընդլայնումը, կինոռեժիսուրայի, օպերատորական արվեստի վարպետության զարգացումը: Գույնի օգտագործման առաջին փորձերը կինոյում: Խորհրդային կինեմատոգրաֆի ձեռքբերումներն ու հակասությունները հետպատերազմյան շրջանում: Խորհրդային ֆիլմերի հաջողությունները միջազգային փառատոններում:

Կինոն որպես խորհրդային և ժամանակակից առասպելներ ստեղծելու անփոխարինելի գործիք, կոմունիստական գաղափարական մեքենայի կարևորագույն մաս: Կինոարվեստը և խորհրդային վարչա-հրամայական համակարգը: Այլախոհության կոպիտ ճնշումը կինոյում (Ա.Տարկովսկի, Ա.Փարաջանով):

Հայկական կինոյի պատմություն

Ազգային հայկական ֆիլմ ստեղծելու մշակույթի հայ գործիչների փորձերը:

Առաջին կինոկազմակերպությունները Հայաստանում: Հայաստանի կինոֆիկացիան: Դճնունու գործունեությունը:

Առաջին հայկական ֆիլմը (“Նամուս” 1925): Հ.Բեկնազարյանի գործունեության սկիզբը Հայաստանում: Առաջին հայկական գեղարվեստական ֆիլմերը: Սոցիալ-կենցաղային թեմատիկան համր ֆիլմերում: Դասական գրականության էկրանավորում:

Հայկական պատմահեղափոխական ֆիլմերը: Հ. Բեկնազարյանի, Պ. Բարխուդարյանի, Ա.Մարտիրոսյանի ստեղծագործությունը: Դերասանը հայկական համր կինոյում: Կինոդերասանի հայկական ազգային դպրոցի կազմավորումը: Հայկական պատմահեղափոխական ֆիլմը նոր փուլում:

Մինչպատերազմյան շրջանի հայկական մուլտիպլիկացիան:

Հայկական կինեմատոգրաֆը Հայրենական մեծ պատերազմի տարիներին: “Երկիր հայրենի” ֆիլմը:

Հայկական խաղարկային կարճամետրաժ ֆիլմը: Ա. Մանարյանի ստեղծագործությունը: Հայկական կինոն 50-ական թվականների կեսերին, 60-ականների սկզբին: Ռեժիսորական նոր կադրեր:

Հայ դասական գրականությունը կինոէկրանում: Հայ կինոդրամատուրգիայի նոր մակարդակը: Կինոն և ժամանակակից հայ գրականությունը:

Հայկական կինոօպերատորական արվեստը:

Հայ կինոգիտության զարգացումը:

Ֆ.Դովլաթյանի ստեղծագործությունը: Հ.Մայլանի ստեղծագործությունը: Ս.Փարաջանովի հայկական ֆիլմերը: Երիտասարդ հայ ռեժիսորները 70-80-ական թվականներին: Հեռացույց մոնտաժի տեսությունը և Ա. Փելեշյանի ֆիլմերը:

Հայ ռեժիսորների ստեղծագործությունը Հայաստանի հետխորհրդային կինոյում (Ա.Մանարյան, Դ.Կեսայանց, Հ.Խաչատրյան և ուրիշներ):

Արտասահմանյան կինոյի պատմություն

Համր կինոյի շրջան: Կինոյի անցած ուղին ատրակցիոններից դեպի ֆիլմերի արդյունաբերական արտադրությունը:

Առաջին հայտնագործությունները կինոյի արտահայտչամիջոցների բնագավառում (Դ.Գրիֆտ):

Կինոյի փոխազդեցությունը մյուս արվեստների հետ (թատրոն, գրականություն, գեղանկարչություն, լուսանկարչություն): Վաղ կինեմատոգրաֆի ժանրերը և տեսակները:

ԱՄՆ-ի դերի ուժեղացումը կինոարտադրության ասպարեզում առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո: Կինոարվեստի ծաղկման ժամանակաշրջանն ԱՄՆ-ում:

Գերմանիան առաջին համաշխարհային պատերազմից հետո: Էքսպրեսիոնիզմը, դրա փիլիսոփայական պլատֆորմը և արտահայտչական լուծման առանձնահատկությունները:

Ֆրանսիայի կինեմատոգրաֆը հետպատերազմյան տարիներին: Ազգային կինոարտադրության ճգնաժամը: “Ավանգարդ” խումբը և դրա պայքարը կինոարվեստի գործերի արտահայտչական նոր լեզվի համար:

1929-1933թթ. համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը: Առաջադեմ ուժերի գործունեության աշխուժացումը ֆաշիզմի և ռազմամոլության դեմ: Ճգնաժամի և լճացման ազդեցությունը Հոլիվուդի գեղարվեստական ֆիլմերի թեմատիկայի վրա: Հասարակական սուր հակասություններն արտացոլելու առանձին ստեղծագործողների ձգտումը:

Գեղարվեստա-արտահայտչական նոր միջոցների որոնումները:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը: Հակահիտլերյան կռաւիցիայի գոյացումը: Թեմատիկայի և ոճաբանության արմատական փոփոխությունները պատերազմական շրջանի ֆիլմերում: Փաստագրական կինոյի աճող կարևորությունը Անգլիայում, ԱՄՆ-ում: Փաստագրական ոճով խաղարկային ֆիլմերի ստեղծումը: Ֆիլմեր Եվրոպայի երկրներում հիտլերյան օկուպացիայի դիմադրության մասին:

“Սառը պատերազմի” խորացումը հետպատերազմյան ժամանակաշրջանում և ԱՄՆ-ի կինոն: Մրցակցություն հեռուստատեսության հետ:

Իտալիայի կինոարվեստը: Իտալական նեոռեալիզմը, նրա սոցիալ-գաղափարական էությունը: Նեոռեալիզմի տեսաբանները: Նեոռեալիստական ֆիլմերի մեթոդի և ոճի առանձնահատկությունները: Նեոռեալիզմի նշանակությունը Արևմուտքի հետպատերազմյան շրջանի կինեմատոգրաֆի զարգացման գործում:

Ֆրանսիայի կինոարվեստը: “Երեսունի” խումբը, նրա նպատակներն ու խնդիրները:

“Հեղինակային ֆիլմի” համր սկսված շարժումը: “Էաեյ դյու սինեմա” ամսագրի դիրքորոշումը և դրա նշանակությունը “նոր ալիք” կազմավորման գործում: Ա.Բազենի տեսության սկզբունքային դրույթները: Էկզիստենցիալիզմի փիլիսոփայության ազդեցությունը:

Շվեդիայի կինոարվեստը: Արտասահմանյան ֆիլմերի ճնշող ազդեցությունը: Շվեդ կինոռեժիսորների փորձը ազգային կինոարվեստի միտումները վերականգնելու ուղղությամբ: Էկզիստենցիալիզմի, միստիցիզմի և նեոֆրեյդիզմի ազդեցությունը շվեդական կինոարվեստի ականավոր վարպետների ստեղծագործության վրա:

Կինոն և հեռուստատեսությունն ԱՄՆ-ում. արևմտյան Եվրոպայի երկրներում: Ճապոնիայի կինոարվեստը: Ազգային արվեստի ավանդույթների զարգացումը և Եվրոպական մշակույթի ազդեցությունը ճապոնական կինոարվեստի վրա: Սամուրայական ֆիլմեր: Սոցիալական պրոբլեմները ժամանակակից ֆիլմերում: Ավանդական ազգային ժանրերի ձևափոխումը ամերիկյան սյուժեների և ոճաբանության ազդեցության ներքո: Ճապոնական կինոյի վարպետների ստեղծագործությունը:

Հնդկական կինեմատոգրաֆի հիմնական ուղղությունները:

Լեհաստանի կինոարվեստը: Լեհական նոր կինոյի կայացումը: “Լեհական դպրոցի” կազմավորումը, այդ շրջանի ֆիլմերի թեմատիկան և

ոճական առանձ-նահատկությունները: Լեհական կինոն վաթսունական և յոթանասունական թվականներին: Լեհ դասական գրականության էկրանավորումը: Կինոկատակեր-գության զարգացումը: Արդիականության պրոբլեմները երիտասարդ սերնդի ռեժիսուրայի ստեղծագործության մեջ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Литература по теории кино
2. Аристарко Г. История теорий кино. М., 1963
3. Арнхейм Р. Кино как искусство. М., 1960
4. Бела Балаш. Кино. Становление и сущность нового искусства. М., 1968
5. Бергман И. Статьи. Рецензии. Сценарии. Интервью. М., 1969
6. Гинзбург С. Очерки теории кино. М., 1974
7. Головня А. Мастерство кинооператора. М., 1965
8. Жанры кино.Сборник статей. М., 1979
9. Клер Р. Размышления о киноискусстве. М., 1968
10. Клер Р. Кино вчера, кино сегодня. М., 1981
11. Козинцев Г. Глубокий экран. М., 1971
12. Кракауэр З. Природа фильма. Реабилитация физической реальности.М.,1974
13. Кулешов Л. Основы кинорежиссуры. М., 1941
14. Лоусон Д. Фильм – творческий процесс. М., 1965
15. Монтегю М. Мир фильма. М.-Л., 1969
16. Муссиак Л. Избранное. М., 1981
17. Мэнвелл Р. Кино и зритель. М., 1957
18. Пудовкин В. Собрание сочинений в 3-х томах. М., 1974-1976
19. Ромм М., Избранные произведения в 3-х томах. М., 1980-1982
20. Тынянов Ю. Поэтика. История литературы. Кино. М., 1977
21. Феллини Ф. Статьи. Интервью. Рецензии. Воспоминания. М., 1968
22. Литература по истории мирового кино
23. Бунюэль Л. Сборник. М., 1979
24. Вайсфельд И. Завтра и сегодня. М., 1968
25. Виго Ж. Сборник. М., 1979

26. Гинзбург С. Рисованный и кукольный филм. Очерки развития советской мультипликации. М., 1957
27. Ивасаки А. Современное японское кино. М., 1962
28. История советского кино. 1917-1967, в 4-х томах. М., 1969-1978
29. Кино Великобритании. Сборник. М., 1970
30. Колодяжная В., Трутко И. История зарубежного кино, т.2/1929-1945/. М., 1970
31. Комаров С. История зарубежного кино, т.1, немое кино. М., 1965
32. Комаров С., Трутко И., Утилов В. История зарубежного кино, т.3
33. Краткая история советского кино. М., 1969
34. Куросава А. Сборник. М., 1977
35. Ренуар Ж. Моя жизнь, Мой фильм. М., 1981
36. Рэне А. Сборник. М., 1982
37. Садуль Ж. Всеобщая история кино, тт. 4-6, М., 1982
38. Садуль Ж. История киноискусства. М., 1957
39. Соболев Р. Голливуд. 60-е годы. Очерк. М., 1975
40. Феррара Д. Новое итальянское кино. М., 1959
41. Шуб Э. Крупным планом. М., 1959
42. Литература по истории армянского кино
43. Чахирьян Гр. Большой экран Армении. М., 1971
44. Кинематография Армении. Сборник. М., 1962
45. Кино Армении. Сборник. М., 1994
46. Ризаев Сабир. Армянская художественная кинематография. Ер., 1963
47. Калантар К. Амо Бек-Назаров. Искусство кинорежиссера. Ер., 1973
48. Калантар К. Актер в армянском кино. Концепция фильма и актерский образ. Ер. 1982
49. Закоян Гарегин. Армянское немое кино. Ер., 1976
50. Пелешян Артавазд. Мое кино. Ер., 1988
51. Проблемы кино и телевидения. Ер., 1980
52. Асмикян С. Тесный кадр. Ер., 1992
53. Бек-Назаров А. Записки актера и кинорежиссера. М., 1965
54. Армянское советское искусство на современном этапе. Ер., 1987
55. Քալանթար Կարեն, Համո Բենիազարյան. Ե., 1985
56. Հայկական կինոարվեստը. Ժողովածու, Ե., 1958
57. Հայկական կինոարվեստը. Ժողովածու, Ե., 1960
58. Մանուկյան Էմանվել, Ժամանակի վկան. Ե., 1980

59. Մադոյան Ռազմիկ, Տարիներ և ֆիլմեր. Ե., 1984

60. Դզնունի Դ.Տ., Ուրվագիծ Հայաստանի կինեմատոգրաֆիայի պատմության. Ե., 1961

ՀԵՌՈՒՍԱՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Հեռուստատեսության հայտնագործությունը:

Հեռուստատեսությունը և կինոն զանգվածային հաղորդակցության, լրատվության և արվեստի միասնական էկրանային համակարգում:

Գաղափարական - ստեղծագործական խնդիրների ընդհանրությունը:

Հեռուստատեսային կինոն (տելեֆիլմ) և հեռուստատեսային կինեմատոգրաֆիան: Կինեմատոգրաֆիայի և հեռուստատեսության ընկալման առանձնահատկությունները: Ժանրերը՝ թելադրված էկրանի երկու տարատեսակների յուրահատկություններով (TV և կինո):

TV-ն և այլ արվեստները: Ավանդական արվեստները հեռուստաձրագրերում: TV-ին տարբեր արվեստների փոխներգործության պրոցեսի օրինաչափությունները:

Հեռուստատեսությունը և երաժշտությունը: Հեռուստատեսությունը և թատերական արվեստը: “Հեռուստաթատրոն” հասկացությունը և նրա էկրանային ձևերն ու տարատեսակները:

Հեռուստաէկրանացման պրոբլեմները և նրա ստեղծագործական հնարավորությունները: Զարգացման հեռանկարները: Փաստագրական և գեղարվեստական հեռուստակինո:

Հեռուստաձրագիր: Ծրագրի կառուցվածքը: Հաղորդումների հիմնական խորագրերը և ցիկլերը:

TV-ի ուսումնա-լուսավորչական ժանրերը և գրքերի և հեռուստաֆիլմերի օգտագործումը դպրոցում պարապմունքների ժամանակ:

Ուղղակի TV և տեսաֆիլմեր: Հեռուստահոլովակների և TV-ի փոխներգործությունը տեսաֆիլմերի համակարգում:

Լրատվական և հրապարակախոսական ժանրերը հեռուստաձրագրում:

Փաստագրական ծրագրեր: Հեռուստահեռարձակման հնարները (ձևերը):
“Ուղղակի” հեռուստահաղորդումների առանձնահատկությունները:
Հայկական հեռուստատեսության ձևավորումը (կազմավորումը) և զարգացումը: Առաջին հայկական հեռուստաֆիլմերը և հեռուստանյութերը:
Հայկական հեռուստառեժիսյորները: Հեռուստաժանրերի զարգացումը ժամանակակից հայկական հեռուստատեսությունում:
Հեռուստաֆիլմի զարգացումը հայկական TV-ում: Հեռուստաբեմադրության զարգացումը հայկական TV-ում:
Հ. Աղամյանը և գունավոր TV-ի գյուտը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մատենագրությունը

1. Музы XX века. М., 1978
2. Сайпак В. Телевидение и мы. М., 1965
3. Марченко Т. Театр в каждом доме. М., 1986
4. Поэтика телевизионного театра. М., 1979
5. Борецкий Р. Телевизионная программа. М., 1967
6. 40-мнений о телевидении. М., 1978
7. Нечай О. Становление художественного телефильма. Минск, 1976
8. Нечай О. Телевидение как художественная система. Минск, 1981
9. Многосерийный телефильм. М., 1976
10. Ефимов Э.М. Школьники о TV, М., 1986
11. Проблемы кино и TV. Ереван, 1980.т.1
12. Проблемы кино и TV. Ереван, 1980.т.2
13. Армянское советское искусство. Ереван, 1987
14. Գրիգորյան Վ. Հեռուստատեսային թատրոնի գործիչներ, Ե., 1986

ԺԷ.00.02 - ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՐՎԵՏՍ

ԲԱԺԻՆ Ա. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

1. Հայ երաժշտություն

Հայ հոգևոր երգարվեստը 5-7-րդ դարերում: Հայ հոգևոր երգարվեստը 7-8-րդ դարերում: 5-8-րդ դարերի հայ մտածողների երաժշտագեղագիտական հայացքները (Դավիթ Անհաղթ, Դավիթ Քերական, Ստեփանոս Սյունեցի):

Շարականները և դրանց նշանակությունը հայ հոգևոր երաժշտության համար: “Պատարագը” որպես հայ հոգևոր երաժշտության կոթող:

Տաղերի արվեստի սկզբնավորումը և զարգացումը:

Գրիգոր Նարեկացու տաղերը: Հայ հոգևոր երգարվեստը 10-14-րդ դարերում: Ներսես Շնորհալի՛ն որպես երաժիշտ և երգահան:

Երաժշտության տեսությունը հին և միջնադարյան Հայաստանում: Ձայնեղանակների տեսության հիմնական գծերը միջնադարյան Հայաստանում: Աշուղների արվեստը, Սայաթ-Նովա:

Հայ հոգևոր երգարվեստի ուսումնասիրությունը անցյալում և ներկայում:

Նոր հայկական ձայնագրության գյուտը և նշանակությունը:

Արևմտահայ երաժշտական գործիչները՝ Գաբրիել Երանյան, Եղիա Տնտեսյան (տեսական ուսումնասիրությունները), Նիկողայոս Թաշճյան:

Տիգրան Չուխաճյանի ստեղծագործության պատմական նշանակությունը: Երաժշտաբեմական ժառանգությունը. “Արշակ Երկրորդ” օպերան: Երաժշտագիտական գրականությունը Չուխաճյանի մասին:

Հայկական երաժշտական թատրոնի ստեղծումը և նրա գործիչները:

Հայ պրոֆեսիոնալ երաժշտությունը Արևմտյան Հայաստանում 1860-1910թթ:

XIX դարի II կեսի հայ երաժշտական մշակույթը. արևելահայ կոմպոզիտորական դպրոցի ձևավորումը:

Քրիստափոր Կարա-Մուրզայի ստեղծագործական դիմանկարը:

Մակար Եկմալյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Նիկողայոս Տիգրանյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Կոմիտասի ստեղծագործության պատմական նշանակությունը: Ստեղծագործական և երաժշտագիտական ժառանգությունը: Կոմիտասի գեղագիտական սկզբունքները: Կոմիտասը և հայ հոգևոր երաժշտությունը:

Ալեքսանդր Սպենդիարյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Սիմֆոնիկ ստեղծագործությունները: “Ալմաստ” օպերան:

Արմեն Տիգրանյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Օպերային ստեղծագործությունը. “Անուշ” և “Դավիթ Բեկ” օպերաները:

Ռոմանոս Մելիքյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Ռոմ.Մելիքյանը և ազգային կամերային-վոկալ երաժշտության զարգացումը:

Արամ Խաչատրյանի ստեղծագործության պատմական նշանակությունը, ստեղծագործական դիմանկարը: Բալետները: Կոնցերտները: Սիմֆոնիկ ստեղծագործությունները:

Երաժշտական թատրոնը Հայաստանում (1930-1960թթ):

Սիմֆոնիկ երաժշտության զարգացումը Խորհրդային Հայաստանում:

Հայ կամերային-գործիքային երաժշտությունը (1940-1960թթ.):

Հարո Ստեփանյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Գրիգոր Եղիազարյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Ալեքսանդր Հարությունյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Ղազարաս Սարյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Էդվարդ Միրզոյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Ա.Բաբաջանյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Հայ երաժշտության հիմնական ուղղությունները 1970-1990թթ.:

Ավետ Տերտերյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Սիմֆոնիաները:

Էդգար Հովհաննիսյանի ստեղծագործական դիմանկարը: Երաժշտաբեմական ստեղծագործությունները:

Տիգրան Մանսուրյանի ստեղծագործական դիմանկարը:

Հայ սիմֆոնիկ երաժշտության զարգացման ընթացքը: Հայ վոկալ արվեստի զարգացման ընթացքը: Ժամանակակից հայկական սիմֆոնիկ

ստեղծագործության բնութագիրը: XX դարի ոճական ուղղությունները հայ երաժշտության մեջ: Սկիզբառահայ երաժշտության գործիչները:

2. Արտասահմանյան երաժշտություն

XIX-XX դարերի արտասահմանյան երաժշտության վերաբերյալ ռուսական երաժշտական պատմագիտության զարգացման հիմնական փուլերը:

Արևմտյան երաժշտական պատմագիտության զարգացման հիմնական փուլերը: Պրոֆեսիոնալիզմի հասկացությունը արվեստում, այդ թվում՝ երաժշտական արվեստում: Երաժշտական գործունեության դասակարգումը ֆոլկլորից մինչև երաժիշտների մասնագիտացման եվրոպական նոր տարատեսակները:

Բանավոր-պրոֆեսիոնալ (մենեստրելային) մշակույթի հասկացությունը և կոմպոզիտորական (գրավոր) ստեղծագործության վաղ ձևերը Եվրոպայում: Ռենեսանսի պատմական կատեգորիան՝ կարողինգյան ռենեսանս, XII դարի ռենեսանս, Վերածնության դարաշրջան: Երաժշտական Վերածննդի վերաբերյալ հիմնական գրականությունը:

Բարոկկոյի դարաշրջանը երաժշտական մշակույթում՝ պատմական փուլերը և գեղարվեստական անհատականությունները: Բարոկկոյի խոշորագույն ներկայացուցիչները (Իոհան Սեբաստիան Բախ, Գեորգ Ֆրիդրիխ Հենդել):

Յո.Ս. Բախի ժառանգության ընկալումը 1750-2010թթ.: Հիմնական աշխատությունները բախագիտության բնագավառում:

Դասականության պրոբլեմը երաժշտության մեջ: Քրիստոֆ Վիլիբալդ Գլյուկ: Վիեննական դասական դպրոց (Հայդն, Մոցարտ, Բեթհովեն):

Բեթհովենագիտությունը XIX-XX դարերում:

Ռոմանտիզմը երաժշտության մեջ և նրա խոշոր ներկայացուցիչները (Ֆրանց Շոպեն, Ռոբերտ Շուման, Ֆրեդերիկ Շոպեն, Ֆերենց Լիստ, Հեկտոր Բեռլիոզ):

Ռոմանտիկ կոմպոզիտորների գրական ժառանգությունը:

Ռոմանտիզմի հասկացությունը երաժշտական գիտության մեջ:

Ռիխարդ Վագներ: Ջուզեպպե Վերդի: Միխայիլ Գլինկա: Պյոտր Չայկովսկի:

Ուշ ռոմանտիզմը, պոստռոմանտիզմը և նեոռոմանտիզմը երաժշտության մեջ: Երաժշտական դրամայի պրոբլեմը XIX դարում:

Սիմֆոնիկ պոեմ՝ ժանրի պատմությունն ու գեղագիտությունը:

Ազգային ուղղությունները XX դարի երաժշտության մեջ:

XX դարի երաժշտության հիմնական ուղղությունները և զարգացման միտումները (իմպրեսիոնիզմ, էքսպրեսիոնիզմ, նեոկլասիցիզմ):

Նոր վիեննական դպրոց (Շյոնբերգ, Վեբերն, Բերգ):

Երաժշտական “ավանգարդը” (Էլեկտրոնային երաժշտություն՝ Կարլիայնց Շտոկհաուզեն, Լուչանո Բերիո, Ալեստորիկա՝ Ջոն Բեյջ, Կոնկրետ երաժշտություն՝ Պիեր Շեֆֆեր, Սոնորիկա՝ Մաուրիսիո Կագել):

Ռուսական խմբերգային երաժշտությունը XVIII դարում և XIX դարի առաջին քառորդում: Երաժշտական թատրոնը մինչ Մ.Ի.Գլինկան:

Երաժշտագիտական գրականությունը Գլինկայի մասին:

Կուլչիկովի գեղագիտական և ստեղծագործական սկզբունքները (ըստ գրական ժառանգության նյութերի):

Երաժշտագիտական գրականությունը Մ.Պ.Մուսորգսկու մասին: Օպերաների նորարարական նշանակությունը:

Երաժշտագիտական գրականություն Ն.Ա.Ռիմսկի-Կորսակովի մասին:

Երաժշտագիտական գրականությունը Պ.Ի.Չայկովսկու մասին:

Ռուսական դասական օպերան XIX դարում: Ակնարկ ժանրերի մասին:

Ռուսական սիմֆոնիզմի զարգացման ուղիները XIX դարում:

Կամերային-գործիքային երաժշտությունը Ռուսաստանում XVIII դարի վերջից մինչև XIX դարի վերջին տասնամյակները: Ժանրերի էվոլյուցիան:

Ժանրերի ճակատագիրը ռուսական երաժշտության մեջ XIX դարի վերջին և XX դարասկզբին: Ս.Վ.Ռախմանինով: Գրական ժառանգությունը: Երաժշտագիտական գրականությունը Ռախմանինովի մասին:

Ա.Ն.Սկրյաբինի ստեղծագործության էվոլյուցիան:

Ի.Ֆ.Ստրավինսկի: Գրական ժառանգությունը: Ստեղծագործության ժանրերի ակնարկ: Երաժշտագիտական գրականությունը Ստրավինսկու մասին:

Ռուսական երաժշտական կլասիկան և XX դարի ռուսական երաժշտությունը (ավանդույթների ժառանգորդության պրոբլեմի շուրջ):

ԽՍՀՄ կյանքում երաժշտական-հասարակական հիմնական իրադարձությունները 1917-ից մինչև 1950-ականների կեսերը:

Երաժշտագիտական գրականությունը Ա.Ս.Պրոկոֆևի մասին:

Երաժշտագիտական գրականությունը Դ.Դ.Շոստակովիչի մասին: Սիմֆոնիաները:

XX դարի արվեստի ոճական հիմնական ուղղությունները և դրանց դրսևորման ձևերը սովետական երաժշտության մեջ (1910-1920-ական թվականների ավանգարդը, նեոֆոլկլորիզմ, նեոկլասիցիզմ, հարյուրամյակի կեսի նոր տեխնիկաները և այլն):

ԲԱԺԻՆ Բ. ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

1. Երաժշտական ստեղծագործության վերլուծություն

Երաժշտության գեղարվեստական աշխարհը: Երաժշտական դրամատուրգիայի հասկացությունը: Ոճը երաժշտության մեջ:

Երաժշտագիտության մեջ երաժշտական լեզվի պատկերացումը:

Երաժշտական ստեղծագործություն: Ինտոնացիան և երաժշտության ինտոնացիոն կողմը: Ժանրը երաժշտության մեջ: Ֆակտուրա:

Թեման և թեմատիկ կազմակերպումը երաժշտության մեջ (տեսական և պատմական ասպեկտները): Երաժշտական ձևը XIX դարում:

Երաժշտությունը արվեստների սինթեզում: Վոկալ ձևերի վերլուծության մեթոդաբանության հիմունքները: Սոնատայնության սկզբունքը երաժշտության մեջ: Բարոկկոյի դարաշրջանի ձևերը:

Հայ ժողովրդական երգարվեստի հիմնական ժանրերը: Վիպական և պատմական երգեր: Աշխատանքային երգեր: Քնարական երգեր: Ծիսական երգ-երաժշտությունը Հայաստանում:

2. Հարմոնիա

Հարմոնիայի հասկացության պատմական էվոլյուցիան: Երաժշտական ամբողջում հարմոնիայի գեղարվեստական-կառուցվածքային գործառույթները: Լադ: Լադերի համակարգը: Լադի հիմնախնդիրը հարմոնիայի տեսության մեջ: Համահնչյունը որպես հարմոնիայի սպեցիֆիկ գործոն, համահնչյունների հիմնական տեսակները: Կոնսոնանս և դիսոնանս:

Ակորդ: Ակորդի կատեգորիայի պատմական էվոլյուցիան: Ակորդի հասկացությունը XX դարի երաժշտական-տեսական գրականության մեջ:

Ձայնատարություն: Ձայների ֆակտուրային գործառույթները:

Ինտերվալային համակարգերի սեռերը (պենտատոնիկա, դիատոնիկա, քրոմատիկա, միկրոքրոմատիկա և այլն):

Տոնայնություն: Տոնայնության պատմական էվոլյուցիան: Մոդալություն: Դրա ձևերը հնագույն և ժամանակակից երաժշտության մեջ: Տոնայնական ֆունկցիաներ: Տոնայնական ֆունկցիաների կատեգորիաների զարգացումը վիեննական դասականներից XX դարի երաժշտության մեջ: Մոդուլյացիա: Մոդուլյացիոնության դրսևորման կոնկրետ ձևերն ու մակարդակները: Մոդուլյացիա և շեղում:

Հարմոնիա և ձևակառուցում: Կադենցիաներ: Դասական երաժշտական ձևերի հարմոնիկ կառուցվածքի սկզբունքները:

Լադային համակարգի սկզբունքները հնագույն և արևելյան մոնոդիկ տարբեր մշակույթներում: Տոնայնության պրոբլեմը XX դարում: Նոր տոնայնություն: Ք.Քուլչարյանի տեսությունը հայ երաժշտության լադային

համակարգի մասին: Հայ երաժշտության կվարտային հնչյունաշարի հիմնական համակարգերը: Հիպոդորիական-էոլական համակարգ, դորիական մինոր: Իոնական-միքսոլիդիական մաժոր:

3. Պոլիֆոնիա

Պոլիֆոնիա: Կոնտրապունկտ: Բազմաձայնության զարգացման հիմնական փուլերը Միջնադարում և Վերածնության դարաշրջանում:

Խիստ ոճի կոնտրապունկտը և դրա ավանդույթները XVIII-XX երաժշտության մեջ: Ձևակազմավորման սկզբունքները XV-XVI դարերի պոլիֆոնիկ երաժշտության մեջ:

Մեսսա: Դրա տեսակների դասակարգումը: Վերածննդի դարաշրջանի վարպետների մեկնաբանման սկզբունքները:

Իմիտացիոն պոլիֆոնիա: Իմիտացիոն ձևերի դասակարգումը: Մեկնաբանման առանձնահատկությունները տարբեր դարաշրջաններում:

Վոկալ և գործիքային երաժշտության հարաբերակցության պրոբլեմը XV-XVII դարասկզբի երաժշտության մեջ:

Բարոկկոյի պոլիֆոնիայի առանձնահատկությունները:

Պոլիֆոնիան վիեննական դասականների ստեղծագործության մեջ:

Ֆուգան և դրա զարգացման հիմնական փուլերը: Ֆուգայի բաղադրիչների (թեմա, պատասխան, հակաշարադրանք, ինտերմեդիա) բնութագիրը: Դրանց էվոլյուցիան ֆուգայի զարգացման պատմության մեջ:

Բարոկ (բազմաթեմային) ֆուգան և դրա տարատեսակները: Խորալը Բախի ստեղծագործության մեջ և խորալային մշակումների տեսակները:

Բարոկկոյի դարաշրջանի տեսական աշխատությունները՝ նվիրված կոնտրապունկտին և ֆուգային: Ս.Ի.Տանենի աշխատությունները:

Պրեյլուդիան և ֆուգան XIX դարի կոմպոզիտորների ստեղծագործության մեջ: Պրեյլուդների և ֆուգաների ցիկլերը XX դարի երաժշտության մեջ:

Կոնտրապունկտի զարգացման հիմնական միտումները XX դարում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ակնարկներ հայ արվեստի պատմության: Գիրք 1: Ակնարկ հայ երաժշտության պատմության: /Հեղինակներ՝ Ք.Կուշնարյան, Մ.Մուրադյան, Գ.Գյոդակյան/, Եր., 1963:
2. Ասատրյան Ա., Տիգրան Չուխաճյանի երաժշտական թատրոնը, Եր., 2011:
3. Ասատրյան Ա., Լիբանանահայ երաժշտություն. Արուսյակ Այնթապյան, Եր., 2012
4. Արևշատյան Ա., Ձայնեղանակների ուսմունքը միջնադարյան Հայաստանում, Եր., 2013
5. Արևշատյան Ա., Գրիգոր Գապասաքալյանի երաժշտագիտական ժառանգությունը, Եր., 2013
6. Բրուտյան Մ., Հայ ժող.երաժշտական ստեղծագործություն, Ե., 1983:
7. Բրուտյան Յ., Սփյուռքահայ երաժշտական մշակույթը, Եր., 1982:
8. Գյոդակյան Գ., Էջեր հայ երաժշտության պատմությունից, Եր., 2009:
9. Գյոդակյան Գ. Կոմիտաս, Եր., 2000
10. Դերոյան Ն., Երաժշտական ստեղծագործության վերլուծություն, Եր., 1985:
11. Երնջակյան Լ., Հայ-իրանական երաժշտական կապերի պատմությունից, Եր., 1991:
12. Երնջակյան Լ., Աշուղական սիրավեպը մերձավորարևելյան երաժշտական առնչությունների համատեքստում, Եր., 2009:
13. Թահմիզյան Ն., Գրիգոր Նարեկացին և հայ երաժշտությունը. V-XV դդ., Եր., 1985:
14. Թահմիզյան Ն., Երաժշտությունը հին և միջնադարյան Հայաստանում, Եր., 1982:
15. Թահմիզյան Ն., Մակար Եկմալյան: Կյանքն ու ստեղծագործությունը, Եր., 1981:
16. Թահմիզյան Ն., Ներսես Շնորհալին երգահան և երաժիշտ, Ե., 1973:
17. Թահմիզյան Ն., Տիգրան Չուխաճեան. Կեանքը եւ Ստեղծագործութիւնը, Փասատենա, 1999:
18. Թերլեմեզյան Ռ., Կոմիտաս, Եր., 1991
19. Ժամանակակիցները Կոմիտասի մասին, Եր., 1960
20. Ժամանակակիցները Սպենդիարյանի մասին, Եր., 1960

21. Կոմիտաս վարդապետ. Ուսումնասիրություններ եւ յօդուածներ, Գիրք Ա-Բ, Եր., 2005, 2007:
22. Կոմիտաս վարդապետ. Նամականի, Եր., 2009:
23. Կոմիտասական, Հ. 1-2, Եր., 1969, 1981:
24. Խաչատրյան Ա., Նամակներ, Եր., 1983, 1995, 2003
25. Հարությունյան Մ., Բարսամյան Ա., Հայ երաժշտության պատմություն, Եր., 1996:
26. Մելիքյան Սպ., Ուրվագիծ հայ երաժշտության պատմության, Ե., 1935:
27. Մուրադյան Մ., Հայ երաժշտական մշակույթի պատմություն. գիրք II: Հայ երաժշտությունը XIX դարում և XX դարասկզբում, Եր., 1970:
28. Մուրադյան Մ., Ուրվագիծ արևմտահայ երաժշտության պատմության (XIX դար և XX դարասկիզբ), Եր., 1989:
29. Նավոյան Մ., Տաղերի ժանրի ծագումնաբանությունը և ազատ մեղեդիական մտածողությունը հայ միջնադարյան մասնագիտացված երգարվեստում, Եր., 2001:
30. Շահվերդյան Ա., Հայ երաժշտության պատմության ակնարկներ, 19-20-րդ դդ., Եր., 1959:
31. Սովետական Հայաստանի երաժշտությունը (ժողովածու), Եր., 1973:
32. Փաշինյան Էդ., Հարմոնիա, Եր., 1987:
33. Փաշինյան Էդ., Պոլիֆոնիա, Եր., 1998:
34. Քուչնարյան Բ., Հայ մոնոդիկ երաժշտության պատմության և տեսության հարցեր, Եր., 2008:
35. Альшванг А. Людвиг ван Бетховен. М., 1970.
36. Асафьев Б. Избранные труды, т. 1-4. М., 1952-1955.
37. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс. Л., 1971.
38. Берлиоз Гектор. Мемуары. М., 1967
39. Вагнер Рихард. Избранные работы. М., 1978.
40. Васина-Гроссман В. Русский классический романс. М., 1956.
41. Геодакян Г. Пути формирования армянской музыкальной классики, Ер., 2006.
42. Григорян А. Армянская камерно-вокальная музыка, Ер., 1982.
43. Глинка М. Литературное наследие. М., 1973, 1975, 1977.
44. Григорьев С. Теоретический курс гармонии. М., 1981.
45. Грубер Р. История музыкальной культуры. Том 1-2. М. Л., 1941, 1959.
46. Гуляницкая Н. Введение в современную гармонию. М., 1984.

47. Друскин М. О западноевропейской музыке XX в. М., 1973.
48. Искусство Советской Армении за 60 лет. (Сост.-ред. Г.Ш.Геодакян), Ер., 1980.
49. История зарубежной музыки, М., вып. 1 (1973), вып. 2 (1974), вып. 3 (1984), вып. 4 (1983), вып. 5 (1988)
50. История полифонии: в 7-ми выпусках. Вып.2. Дубровская Т.Н. М., 1996.
51. История русской музыки. В 10 тт. М., 1983-1999.
52. История музыки народов СССР. тт. I-5. М., 1970-1975.
53. История полифонии. Многоголосие средневековья X-XIV века, М., 1983.
54. История полифонии. Западноевропейская музыка XIX - начала XX века, М., 1986.
55. Катуар Г. Теоретический курс гармонии, ч. 1-2. М., 1924, 1925.
56. Квитка К. Избранные труды. тт. I-2, М., 1971- 1973.
57. Конен В. Театр и симфония. М., 1975.
58. Курт Э. Романтическая гармония и ее кризис в [Тристане] Вагнера, М., 1975.
59. Кушнарев Х. Вопросы истории и теории армянской монодической музыки, Л., 1958
60. Ливанова Т. История западноевропейской музыки до 1789 года. Т. 1-2, М., 1982-83.
61. Мазель Л. Проблемы классической гармонии. М., 1972.
62. Мазель Л., Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений. М., 1967.
63. Мильштейн Я. Ф. Лист, части I-2. М., 1959.
64. Музыкальная культура Армянской ССР, М., 1985.
65. Музыкальная культура древнего мира / Под ред. Р.И. Грубера. Л., 1937.
66. Музыкальная эстетика западноевропейского Средневековья и Возрождения. Составитель В.П.Шестаков. М., 1966.
67. Музыкальная эстетика Западной Европы XVII- XVIII вв. М., 1971.
68. Музыкальная эстетика Франции XIX в. М., 1974.
69. Мюллер Т., Полифония, М., 1989
70. Паисов Ю. Политональность в творчестве советских и зарубежных композиторов XX века. М., 1977.

71. Римский-Корсаков Н. Литературное наследие. Т. 1-18. М., 1955-1982.
72. Римский-Корсаков Н. Практический учебник гармонии. Полное собрание сочинений, т. IV. М., 1960.
73. Рихард Вагнер. Избранные работы. М., 1978.
74. Рухьян М. Армянская симфония. Исследовательские очерки, Ер., 1980.
75. Рухьян М. Портреты армянских композиторов, Ер., 2009
76. Саркисян С. Армянская музыка в контексте XX века, М., 2002.
77. Соллертинский И.И. Музыкально-исторические этюды. Л., 1956
78. Спендиаров Александр. Статьи и исследования, Ер., 1973.
79. Способин И.В. Музыкальная форма. М., 1947
80. Танеев С. Подвижной контрапункт строгого письма. М., 1959.
81. Тигранов Г. Армянский музыкальный театр. Очерки и материалы, том 1-4. Ер., 1956-89.
82. Традиции и современность. Вопросы армянской музыки. Книга 1-2, Ер., 1986-1996.
83. Хачатурян Арам (Сост. Г.Геодакян, ред. Г.Геодакян, Р.Степанян). Ер., 1972.
84. Худабашян К. Армянская музыка на пути от монодии к многоголосию. Ер., 1977.
85. Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений: Вариационная форма. М., 1974.
86. Цуккерман В. Анализ музыкальных произведений: Общие принципы развития и формообразования в музыке, простые формы. М., 1980.
87. Чайковский П. Руководство к практическому изучению гармонии /1872/, Полное собр. соч., т. III-А. М., 1957.
88. Шавердян А., Комитас, М., 1989
89. Шнеерсон Г. Французская музыка XX века. М., 1964.
90. Юзефович В., Арам Хачатурян, М., 1990

**ԺԷ.00.03 - ԿԵՐՊԱՐՎԵՍՏ. ԴԵԿՈՐԱՏԻՎ ԵՎ ԿԻՐԱՌԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏ,
ԴԻԶԱՅՆ**

ԲԱԺԻՆ Ա. ԿԵՐՊԱՐՎԵՍՏԻ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Կերպարվեստի հիմնական տեսակները՝ գեղանկարչություն, գրաֆիկա, քանդակ-կազործություն:

Գեղանկարչության և գրաֆիկայի միջև եղած սկզբունքային տարբերությունը: Գրաֆիկայի երկու գլխավոր տարատեսակները՝ գծանկար և փորագրություն (գրավյուրա):

Փորագրության (տպագիր գրաֆիկայի) հիմնական ձևերն ու տեսակները: Քանդակագործության ժանրաթեմատիկ բովանդակության սահմանները և պատկերման հիմնական օբյեկտները՝ մարդիկ և կենդանիները:

Քանդակագործության գլխավոր տեսակները՝ կլոր քանդակ (բոլորաքանդակ) և ռելիեֆ (հարթաքանդակ):

Մոնումենտալ քանդակ, հաստոցային քանդակ և մանրաքանդակ:

Ճարտարապետության և քանդակագործության համադրության (սինթեզի) ձևերը:

Գեղանկարչության մոնումենտալ ձևերն ու տեսակները՝ որմնանկար (ֆրեսկո), խճանկար, ապակենկար (վիտրաժ) և այլն:

Սրբապատկեր (իկոնա) և մանրանկարչություն:

Գեղանկարչության գլխավոր արտահայտչամիջոցները՝ գիծ, գույն (կոլորիտ), լուսաստվեր, գծային և օդային հեռանկար, կոմպոզիցիոն դասավորություն և այլն: Ուլիլ և հակադարձ հեռանկարի տարբերությունը:

Գեղանկարչության դասական ժանրերը՝ թեմատիկ պատկեր, դիմանկար, բնանկար, նատյուրմորտ և դրանց տարատեսակները (կենցաղային պատկեր, պատմանկար, մարտանկար, անձնանկար, ծովանկար, բուսական և առարկայական նատյուրմորտներ և այլն):

Լուսանկարչությունը որպես կերպարվեստի տեսակ:

ԲԱԺԻՆ Բ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱՐՎԵՍՏԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Նախնադարյան արվեստ

Արվեստի ծագումը: Նախնադարյան հասարակության արվեստի սպեցիֆիկան, նրա ճանաչողական, մոգական դերը, պատմական պարբերացում: Քարանձավային ժայռապատկերներ (Եվրոպա, Ասիա, Աֆրիկա): Նախնադարյան քանդակի հուշարձանները և նրանց տարբերակիչ հատկանիշները:

Հին Արևելքի արվեստ

Եգիպտոս: Վաղ և հին թագավորությունների արվեստը (մաստաբաներ, բուրգեր, սֆինքսներ): Միջին թագավորության արվեստը և հիքսոսների ներխուժումը: Նոր թագավորության տաճարների կառուցումը (Հատշեպսուտի տաճար, Կառնակ, Լուքսոր): Ամառնայի արվեստը (Էխնաթոն, Նեֆերտիտի): Որմնանկարչությունը, տեխնիկան, թեմաները և նկարելակերպը: Ֆայումյան դիմանկարներ:

Շումերներ: Ճարտարապետությունը և արվեստը: Խեթեր և խուռոհներ: Թիլ հիլաններ, ժայռաքանդակներ, օրթոստատներ: Ասորեստանի տաճարներն ու պալատները Նինվեում և Խորսաբադում: Իշտարի տաճարը Բաբելոնում: Իրան: Պերսեպոլիս:

Անտիկ աշխարհի արվեստը

(Հին Հունաստան և Հին Հռոմ)

Էգեյան աշխարհի արվեստը: Կրետեի և Միկենեի համակառուցները, քանդակներն ու որմնանկարները: Արխաիկ արվեստ: Կորաներ և կուրոսներ: Հին հունական ճարտարապետական օրդերները: Ակրոպոլիսը և տարբեր օրդերների օգտագործումը: Վաղ և բարձր կլասիկայի հունական քանդակը (5-րդ դ. մ.թ.ա. Միրոն, Պոլիկլետ, Ֆիդիաս): Պոլիսային մշակույթի ճգնաժամը և մարդու ֆիզուրի նոր մեկնաբանումներ (Սկոպաս, Պրակսիտել, Լիսիպոս): Հունական վազանկարչությունը և նկարչու-

թյունը ըստ գրական աղբյուրների: Հելլենիստական արվեստ և նրա աշխարհագրական ընդգրկումը:

Էտրուսկյան արվեստ: Հին Հռոմի գլխավոր ճարտարապետական հուշարձանները: Հռոմեական դիմաքանդակը: Պոմպեյի, Հերկուլանումի և Հռոմի որմնանկարչությունը: Ուշ հռոմեական կայսրության գեղարվեստական մշակույթը և վաղ քրիստոնեական արվեստի ակունքները:

Միջնադարյան արվեստ

Միջնադարյան քրիստոնեական արվեստի ակունքները, աշխարհայացքային հիմքերը և էսթետիկան:

5–15–րդ դդ. բյուզանդական արվեստը

Բյուզանդական արվեստի պարբերացումը: Պրովինցիաների և կենտրոնի արվեստի հարաբերակցությունը (սիրիական, կապադովկիական, ղպտիական արվեստ և Կ.Պոլսի, Հռոմի ու Ռավեննայի արվեստը): Խճանկարչությունը, որմնանկարչությունը, գրքարվեստը և քրիստոնեական պատկերագրության կազմավորումը: Սրբապատկերներ և իկոնոստաս:

Արևմտյան Եվրոպայի արվեստը միջնադարում

Արևմտյան Եվրոպայի միջնադարյան արվեստի ակունքները: Կարոլինգյան արվեստ: Ռոմանական արվեստը (11–12–րդ դդ.): Վանքային համալիրներ: Քանդակը և որմնանկարչությունը: Գոթիկան՝ միջնադարյան եվրոպական արվեստի զարգացման բարձրակետ (13–15–րդ դդ.): Գոթական քանդակը և վիտրաժը, նրանց նշանակությունը տաճարների ձևավորման մեջ:

Վերածննդի արվեստն Իտալիայում

Վերածննդի արվեստում անտիկ և գոթական ժառանգությունը: Իտալական և Հյուսիսային Վերածննդի պարբերացումը: Նախավերածնունդ

(Պրոտոռենեսանս): Ջոտտոն Վերածննդի արվեստի ռահվիրա: 14-րդ դ. Սիենայի դպրոցի ներդրումը (Սիմոնե Մարտինի, Լորենցետտի եղբայրներ): Լեոն Բատիստա Ալբերտին որպես ճարտարապետ և արվեստի տեսաբան: Դոնատելլոն, Գիբերտին, Վերոքիոն որպես վաղ Վերածննդի մեծ քանդակագործներ: Ֆլորենցիայի գեղանկարչական դպրոցը. Մազաչչո, Պաոլո Ուչելլո, Անդրեա դել Կաստանիո, Դոմինիկո Վենեցիանո: 15-րդ դ. միջին և հյուսիսային Իտալիայի արվեստը, Պիեռո դելլա Ֆրանչեսկան և մոնումենտալ գեղանկարչությունը, Վենետիկի դպրոցը՝ Անտոնելլո դա Մեսսինա, Բելլինիներ: Սանդրո Բոտիչելլի: Բարձր Վերածնունդը: Միքելանջելո և Լեոնարդո դա Վինչի: Մարդու ներաշխարհի և գեղարվեստական նոր իդեալի մեկնաբանում: Հանճարի բազմակողմանիությունը: Ռաֆայել: Վենետիկյան 16-րդ դ. Գեղանկարչությունը. Ջորջոնե, Տիցիան, Վերոնեզե և Տինտորետտո:

Վերածննդի արվեստը Իտալիայից դուրս

Հյուսիսային Վերածննդի արվեստը 15-16-րդ դդ.: Հաստոցային գեղանկարչության գերակայությունը Նիդեռլանդներում: Գեղարվեստական կենտրոնները: Յան վան Էյկը և նոր տեսողությունը Նիդեռլանդներում: Ռոգիր վան դեր Վեյդենի, Մեմլինգի, Հիերոնիմոս Բոսխի և Պիտեր Բրեյգելի արվեստը: Դիմանկարը:

Պառակտված Գերմանիայի արվեստը 15-16-րդ դդ.: Հումանիզմը և Ռեֆորմացիան, գոթական և դասական իդեալների փոխհարաբերությունը: Ալբրեխտ Դյուրերի բազմակողմանի գործունեությունը: Գրյունեվալդ: Գոթական ավանդները 16-րդ դարի արվեստում. Լուկաս Կրանախ, Հանս Հոլբայն Կրտսեր:

17-րդ դ. Արևմտյան Եվրոպայի արվեստը

Արևմտյան Եվրոպայի 17-րդ դ. արվեստի բնորոշումը: Ռեալիզմի և սուբյեկտիվիզմի յուրահատկությունը այս արվեստում, բարոկկոյի և կլա-

սիցիզմի դրսևորումները: Բեռնինին և նրա նորարարական որոնումները: Կարավաջոյի և կարավաջիզմի դերը 17-րդ դ. արևմտաեվրոպական արվեստում: Պիտեր Պաուլ Ռուբենսը և բարոկկոյի խնդիրը Ֆլամանդական արվեստում: Էլ Գրեկոն և հումանիզմի ճգնաժամը Վերածնունդի արվեստում: Հոգեբանական դիմանկարը (Սուրբարան, Ռիբերա, Վելասքեզ): Անհատական, բնութագրական և սոցիալական դիմանկարը: Ռեմբրանդտ, Ֆրանց Հալս: Փոքր հոլանդացիները և ժանրային արվեստը: Յան Վերմերը Դելֆտից և գեղանկարչական նվաճումները Հոլանդիայում: Բնանկարը (Յակոբ վան Ռեյսդալ, Մեյնդերտ Հոբբեմա, Ռեմբրանդտ): Ռեմբրանդտի հումանիզմը և մարդկային անհատի նրա կոնցեպցիան: Օֆորտները: Քաղաքացիական պաթոսը 17-րդ դ. Ֆրանսիական արվեստում: Կլասիցիզմը (Պուսսեն, Լորեն): Ժողովրդական և թատերական տարերքի ընկալում (Լուի Լընեն, Ժակ Կալլո): Քանդակագործությունը Ֆրանսիայում:

Արևմտյան Եվրոպայի 18-րդ դարի արվեստը

Լուսավորության և բուրժուական հեղափոխությունների հասունացման շրջանի արվեստը: Բնության և զգացմունքի շեշտումը 18-րդ դ. Արվեստում: Դիդրոյի և Ռուսոյի էսթետիկան: Անտուան Վատտոյի և գալանտ ոճի արվեստը: Ռեալիզմը և ռացիոնալիզմը Շարդենի արվեստում: Սենտիմենտալիզմը Ֆրանսիայում և Անգլիայում: Ջովաննի Բատիստա Տիեպոլոյի արվեստը: Քաղաքային բնանկարն Իտալիայում (Կանալետտո, Գվարդի):

18-րդ դարավերջի և 19-րդ դարասկզբի արվեստն Արևմտյան Եվրոպայում

1789–94թթ. Ֆրանսիական հեղափոխությունը: Ֆրանսիական կլասիցիզմի առանձնահատկությունները (Ժակ Լուի Դավիդ, Դոմինիկ Էնգր):

Գոյայի սթափ ռոմանտիզմը: Ապահերոսականացումը Գոյայի գործերում՝ գեղանկարչության մեջ և գրաֆիկայում: Բնանկարը Անգլիայում (Ջ.Կոնսթեբլ, Ու.Թերներ): Ռոմանտիզմի էսթետիկան Ֆրանսիայում (Ժերիկո, Դելակրուա): Ռեալիզմը Ֆրանսիայում 19-րդ դ. կեսերին և նրա տարբեր արտահայտությունները Կուրբեի, Դոմիեի, Միլլեի գեղանկարչության մեջ և գրաֆիկայում, բարբիզոնյան դպրոցի բնանկարներում:

19-րդ դ. երկրորդ կեսի արվեստը Արևմտյան Եվրոպայում

Փարիզի կոմունան: Իմպրեսիոնիզմ: Նոր տեսողության հաստատումը արվեստում (Մանե, Մոնե, Պիսսարո, Ռենուար, Դեգա): Իմպրեսիոնիզմի աշխարհայացքը և գեղարվեստական մեթոդը: Պոստիմպրեսիոնիզմ: Արվեստի զարգացման նոր ուղիների որոնում: Սեզան, Գոգեն, Վան Գոգ: Դեկադենտական ուղղությունների առաջացումը: “Մոդեռն” ոճը և սիմվոլիզմը: Ֆրանսիական քանդակագործության զարգացումը: Ռոդենի արվեստը:

20-րդ դ. Արևմտյան Եվրոպայի և Ամերիկայի արվեստը

Դարասկզբի ֆրանսիական արվեստը: Ռոդենի ավանդները քանդակագործության մեջ. Մայոլ, Բուրդել, Դեսպիո: “Ֆոլիստների” խումբը: Ա.Մատիսը և նրա արվեստի դեկորատիվությունը: Ձևի և գույնի պարզությունը (Դյուֆի, Վլամինկ, Դերեն): Ա.Ռուսսոյի արվեստի միստիկական և ռեալիստական բնույթը, կապը էքսպրեսիոնիզմի հետ:

Կուբիզմը, նրա ծագումը, գեղագիտական սկզբունքները: Պիկասսո, Բրաք, Գրի, Մետցենժե, Լեժե: Ռ.Դելոնեի “օրֆիզմը”:

Պիկասսոյի որոնումները և ներդրումը 20-րդ դ. տարբեր ուղղություններում: Սյուրռեալիզմի մանիֆեստը և գլխավոր ներկայացուցիչները:

Էքսպրեսիոնիզմը Գերմանիայում: Դրեզդենի “Կամուրջ” և Մյունխենի “Կապույտ հեծյալ” խմբերը: Դրեզդենի խմբի հետաքրքրությունը միստիկայով, միջնադարով, սոցիալական կյանքի բարոյազգայական լարվածու-

թյամբ: Մյունխենի խմբի գլխավոր ներկայացուցիչները՝ Կանդինսկի, Բլետե, Մարկ և այլք, նրանց վրա ֆրանսիական արվեստի ազդեցությունը: Աբստրակտ արվեստը և նրա տիպերը:

Ֆուտուրիզմն Իտալիայում. Մարինետտիի մանիֆեստը, Բոչչիոնի, Կարրա: Ջորջո դե Կիրիկոյի “մետաֆիզիկական” նկարչությունը:

Հեղափոխական արվեստը Մեքսիկայում:

Աբստրակտ էքսպրեսիոնիզմն ԱՄՆ-ում և Արշիլ Գորկին՝ որպես նրա ռահվիրա:

Ռուսական արվեստ

Հին Ռուսիայի արվեստը և նրա ակունքները (Բյուզանդիա, արևմտյան սլավոններ և այլն): Հիմնական գեղարվեստական դպրոցները և նրանց առանձնահատկությունները:

Կիևի Սբ.Սոֆիայի տաճարը և նրա խճանկարները: Որմնանկարչություն: Սրբապատկերներ: Ֆեոֆան Գրեկը և ռուս վարպետների համագործակցությունը: Նովգորոդի և Մոսկվայի որմնանկարչությունը: Ա.Ռուբլյով, Դիոնիսի:

18-րդ դ. ռուսական արվեստը: Դիմանկարի ժանրը (Ֆ.Ռոկոտով, Դ.Լևիցկի, Վ.Բորովիկովսկի): Կլասիցիզմը ռուսական քանդակում (Է.Ֆալկոնե, Մ.Կոզլովսկի, Ա.Մարտոս):

Ռուսական արվեստը 19-րդ դ. առաջին կեսում: Ռոմանտիկ դիմանկարի ժանրը (Կիպրենսկի, Տրոպինին, Բրյուլլով): Կենցաղային ժանրի կազմավորումը (Պ.Ֆեդոտով): Կլասիցիզմի ու ռոմանտիզմի փոխազդեցությունը Կ.Բրյուլլովի և Ա.Իվանովի գործերում: Ա.Իվանովը որպես ռուս արվեստի ինքնության ռահվիրա: Հ.Այվազովսկու ծովանկարները:

Ռուսական արվեստը 19-րդ դ. երկրորդ կեսում: Չերնիշևսկու և Դոբրոյուբովի գեղագիտությունը: Պ.Չիստյակովը և նրա մանկավարժական մեթոդը: Տրետյակովյան պատկերասրահը: Դեմոկրատական արվեստի ծաղկումը 1870-90-ական թթ.: Շրջիկ գեղարվեստական ցուցահանդես-

ների ընկերության գործունեությունը: Կրամսկոյը և Ստասովը որպես պերեդվիժնիկության գաղափարախոսներ: Ի.Ռեպինը և ռուսական ռեալիզմը: Վ.Սուրիկովը՝ մեծագույն պատմական գեղանկարիչ: Վ.Պոլենովի, Ա.Սավրասովի, Ի.Շիշկինի դերը ռեալիստական բնանկարի զարգացման գործում: Ի.Լևիտանը և նրա նշանակությունը ռուսական քնարական բնանկարում:

19-րդ դ. վերջի և 20-րդ դ. սկզբի ռուսական արվեստը: Գեղարվեստական խմբավորումների գործունեությունը. “Միր իսկուսովա”, “Գոլուբայա ռոզա”, “Բուբնովի վալետ” և այլն: Վ.Սերովը որպես մեծ դիմանկարիչ և մանկավարժ: Ռուսական սիմվոլիզմը: Մ.Վրուբելի, Վ.Բորիսով-Մուսատովի և Պ.Կուզնեցովի ստեղծագործությունը:

Ռուսական ավանգարդը և նրա նշանակությունը համաշխարհային արվեստում: Մ.Շագալ, Ն.Գոնչարովա, Մ.Լարիոնով, Ա.Լենտուլով, Պ.Ֆիլոնով և այլք: Աբստրակտ արվեստ. Վ.Կանդինսկի, Կ.Մալևիչ:

Սովետական կերպարվեստի պարբերացումը: Մարքսիզմի դասականների երկերի նշանակությունը սոցիալիստական ռեալիզմի մեթոդի ձևավորման համար: Արվեստը որպես հասարակական գիտակցություն և ռեալ իրականության արտացոլում: Լենինյան պրոպագանդան և ագիտացիոն-մասսայական արվեստը: 1920-ական թվականների գեղանկարչությունը և քանդակը: 1930-50-ական թվականների խորհրդային կերպարվեստը: Ազատական միտումները 1960-80-ական թվականների սովետական կերպարվեստում: Ռուսական կերպարվեստը հետխորհրդային շրջանում:

ԲԱԺԻՆ Գ. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏ

Կերպարվեստի սկզբնավորումը Հայկական լեռնաշխարհում: Նոր քարե դարի ժայռապատկերները և նրանց բովանդակած կենդանական, ծիսական, աշխատանքային մոտիվները (մ.թ.ա. 3-րդ – 2-րդ հազարամյակ): Բրոնզեդարյա խեցեղենը, անոթների ձևերը և պատկերված մոտիվները:

Բրոնզեդարյա քանդակագործությունը՝ նյութերը և մոտիվները:
 Վիշապներ, քարե կուռքեր: Ուրարտական շրջանի արվեստը: Գլխավոր
 հուշարձանները: Մոնումենտալ նկարչությունը: Քանդակագործությունը և
 դրվագման արվեստը: Մանր պլաստիկան և կիրառական արվեստը:
 Աքեմենյան և հելլենիստական շրջանների գեղարվեստական նմուշները:
 Կենդանի ոճը նորագյուտ պոսյակներում (ոիտոններում) և կիրառական
 արվեստի այլ նմուշներում: Գառնիի տաճարը և նրա գեղարվեստական
 հարդարանքը: Քանդակագործությունը և կիրառական արվեստը:
 Գառնիի բաղնիքի խճանկարը:
 Միջնադարյան կերպարվեստ: Վրթանես Քերթոզի “Յաղագս պատկերա-
 մարտից” գրվածքը: 7-րդ դ. եկեղեցական որմնանկարչությունը և
 հիմնական թեմաները: Որմնանկարչությունը 10-13-րդ դդ.: Տաթև, Աղթա-
 մար, Անի, Քոբայր, Ախթալա, Հաղպատ: Թեմատիկ և ոճական յուրա-
 հատկությունները:
 Գրքարվեստ և մանրանկարչություն: 7-10-րդ դդ. մանրանկարչությունը:
 Գլխավոր հուշարձանները և պատկերաշարքերը: “Խորանների մեկնու-
 թյունները” և բուսական, կենդանական, ճարտարապետական մոտիվ-
 ները սիմվոլիկ խորանապատկերներում: 11-րդ դ. մանրանկարչությունը:
 Գծային ոճ: Մոնումենտալ մանրանկարչություն (Մողնու Ավետարան):
 Բյուզանդամետ մանրանկարչություն: Անի: Հաղպատի և Թարգմանչաց
 Ավետարանները: Կիլիկյան մանրանկարչության դպրոցները: Թորոս
 Ռոսլին: Արքունական դպրոց: Սարգիս Պիծակ: Գլաճորի մանրանկար-
 չական դպրոցը (13-14-րդ դդ.): Վասպուրականի մանրանկարչությունը
 (14-15-րդ դդ.) Ղրիմի մանրանկարչությունը: Հակոբ Զուղայեցի:
 4-7-րդ դդ. հայկական քանդակը. ստելաներ, կոթողներ: Հիմնական
 թեմաները: Ճարտարապետական կոթողների քանդակազարդումը:
 Զվարթնոց: Աղթամար:

Խաչքարերի ֆունկցիոնալ իմաստները, մոտիվները և պատկերագրությունը: Մոմիկը որպես ճարտարապետ, մանրանկարիչ և խաչքարի վարպետ: Կտիտորական քանդակները:

17–18–րդ դդ. հայկական կերպարվեստը: Նոր Զուղայի հայկական եկեղեցիների որմնանկարները: Հովնաթանյանների գերդաստանը (Նաղաշ, Հակոբ, Հարություն, Հովնաթան):

Հակոբ Հովնաթանյանը և պայմանական–ռեալիստական դիմանկարի ծաղկումը: Ստեփանոս Ներսիսյանի դիմանկարները և ժանրային առաջին նկարը: Հովհաննես Այվազովսկի. հայկական և բիբլիական թեմաները նրա ստեղծագործության մեջ: Այվազովսկու ազդեցությունը հայ ծովանկարիչների վրա (Կարապետ Ադամյան, Վարդան Մախոխյան, Էմմանվել Մահտեսյան, Արսեն Շաբանյան):

Գևորգ Բաշինջադյանը հայկական բնանկարի–լանդշաֆտի հիմնադիր: Վարդգես Սուրենյանցի ստեղծագործությունները: Պատմական ժանրի ձևավորումը հայ կերպարվեստում: Իմպրեսիոնիզմը և սիմվոլիզմը Եղիշե Թադևոսյանի գործերում: Ռեալիզմը հայ դիմանկարի և բնանկարի ժանրերում. Ստեփան Աղաջանյան, Փանոս Թերլեմեզյան: Մարտիրոս Սարյանի վաղ, սիմվոլիստական շրջանի ստեղծագործությունը: Նրա արևելյան նկարաշարքը: Սեդրակ Առաքելյանի նկարչությունը: Գեորգի Յակովլովը որպես բեմանկարչության բարենորոգիչ:

Հայաստանի Առաջին Հանրապետության գեղարվեստական կյանքը: Հակոբ Կոջոյանի արվեստը:

Երվանդ Քոչարի տարածական նկարչությունը: Քոչարը որպես քանդակագործ: Հայկական սովետական գեղանկարչության և քանդակի զարգացման հիմնական փուլերն ու ներկայացուցիչները: Սոցռեալիզմը և դրա ափերի ընդլայնումը 1960–80–ական թթ. հայ կերպարվեստում: Մինաս Ավետիսյանի ներդրումը հաստոցային և մոնումենտալ նկարչության մեջ: Նրա բեմանկարչական աշխատանքները: Սերգեյ Փարաջա-

նովի կոլաժները, խճանկարներն ու փակցանկարների, տարածական-եռաչափ պատկերները և «փափուկ քանդակները»:

Կերպարվեստը Հայաստանի Երրորդ Հանրապետությունում: Նորարար փորձառական արվեստի կենտրոնի (ՆՓԱԿ) գեղարվեստական քաղաքականությունը: Հայաստանի մասնակցությունը Վենետիկյան ցուցահանդեսներին: Մասնավոր պատկերասրահների գործունեությունը: Հուշարձանները հետխորհրդային շրջանի քաղաքային միջավայրում՝ Երևանի օրինակով:

Սիյուռքահայ կերպարվեստի առանձնահատկությունները: Էդգար Շահին, Գրիգոր Շիլոյան, Արշիլ Գորկի, Լևոն Թութունջյան, Գառզու, Ժանսեմ և այլոք:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կերպարվեստի տեսություն

1. Боров Ю. Эстетика. М., 1975
2. Виппер Б.Р. Введение в историческое изучение искусства. М., 1985
3. Виппер Б.Р. Статьи об искусстве. М., 1970
4. Голубкина А.С. Несколько слов о ремесле скульптора. М., 1963
5. Дмитриева Н. Изображение и слово. М., 1962
6. Земпер Г. Практическая эстетика. М., 1970
7. Киплик Д.И. Техника живописи. М.-Л., 1950
8. Клиндер М. Живопись и рисунок. СПб, 1908
9. Кристеллер П. История европейской гравюры. М., 1939
10. Недошивин Г.А. Беседы о живописи. М., 1964
11. Сидоров А.А. Рисунок старых мастеров. М., 1956
12. Сланский Б. Техника живописи. М., 1962
13. Шмидт И.М. Беседы о скульптуре. М., 1963

Ընդհանուր արվեստի պատմություն

1. Алпатов М.В. Всеобщая история искусств. Т. 1–3, М., 1948–1955

2. Алпатов М.В. Художественные проблемы итальянского Возрождения. М., 1976
3. Алпатов М.В. Этюды по истории западноевропейского искусства. М., 1963
4. Банк А.В. Византийское искусство в собраниях Советского Союза. Л.–М., 1966
5. Бенеш О. Искусство Северного Возрождения. М., 1976
6. Вентури Л. Художники нового времени. От Давида до Курбе. М., 1956
7. Вентури Л. От Мане до Лотрека. М., 1958
8. Виппер Б.Р. Искусство Древней Греции. М., 1972
9. Виппер Б.Р. Очерки голландской живописи эпохи расцвета (1640–1670). М., 1962
10. Всеобщая история искусств. Т. 1–6, М., 1956–1966
11. Гращенков В.И. Рисунок итальянского Возрождения. М., 1963
12. Дворжак М. Очерки по искусству средневековья. М., 1984
13. Импрессионисты, их современники и соратники. М., 1976
14. История искусства зарубежных стран. Т. 1–2, М., 1980–1982
15. Кантор А.М. Изобразительное искусство XX века. М., 1978
16. Колпинский Ю.Д., Бритова Н.И. Искусство этрусков и Древнего Рима (“Памятники мирового искусства”). М., 1982
17. Кантор А.М., Кожина Е.Д. Искусство 18 века (“Малая история искусств”). М., 1977
18. Лазарев В.Н. История византийской живописи. Т. 1–2. М., 1986
19. Лазарев В.Н. Происхождение итальянского Возрождения. Т. 1–2., М., 1956–1959
20. Лазарев В.Н. Старые европейские мастера. М., 1974
21. Лазарев В.Н. Старые итальянские мастера. М., 1972
22. Либман М.Я. Дюрер и его эпоха. М., 1966
23. Мастера искусства об искусстве. Т. 1–7, М.–Л., 1965–1970
24. Матье М.Э., Афанасьева В.К. Искусство Древнего Востока (“Памятники мирового искусства”). М., 1968
25. Матье М.Э. Искусство Древнего Египта. Л.–М., 1961
26. Мириманов В. Б. Первобытное и традиционное искусство (“Малая история искусств”). М., 1973

27. Нессельштраус Н.Г. Искусство Западной Европы в средние века. Л.–М., 1964
28. Окладников А.П. Утро искусства. Л., 1967
29. Полевой В.М. Двадцатый век. Изобразительное искусство и архитектура стран и народов мира. М., 1989
30. Проблемы искусства Франции. XX век. Сб. статей. М., 1990.
31. Прусс И.Е. Западноевропейское искусство 17 века (“Малая история искусств”). М., 1974
32. Ревалд Д. История импрессионизма. Л.–М., 1959
33. Ревалд Д. Постимпрессионизм. Л.–М., 1962
34. Ротенберг В.Н. Западноевропейское искусство 17 века (“Памятники мирового искусства”). М., 1971
35. Столяр А.Д. Происхождение изобразительного искусства. М., 1985
36. Турчин В.С. По лабиринтам авангарда. М., 1993
37. Фромантен Э. Старые мастера. М., 1966
38. Чубова А.П., Иванова А.П. Античная живопись. М., 1966
39. Яворская Н.В. Современная французская живопись. М., 1977
40. Arnason H. History of Modern Art. New York, 1977
41. Bessey M. Art of the Twentieth Century. New York, 1976
42. Chipp H. Theories of Modern Art. Berkeley-London, 1968
43. Concepts of Modern Art. New York, 1974
44. Haftmann W. Painting in the Twentieth Century. V. I—II. London, 1980
45. Kraus R. The Originality of the Avant-garde. London, 1985
46. Major European Art Movements. 1860—1945. New York, 1977
47. Meyer N. Conceptual art. New York, 1973
48. Read H. A Concise History of Modern Art. London, 1974

Ռուսական արվեստ

1. Алпатов М.В. Древнерусская живопись. М., 1984
2. Алпатов М.В. Древнерусская иконопись. М., 1974
3. Голомшток И. Тоталитарное искусство. М., 1994
4. Искусство народов СССР. 1917–1970-е годы. Л., 1977
5. История искусства народов СССР. Т. 1–9, М., 1971–1984
6. История русского искусства. Т. 1–13, М., 1953–1969
7. Лазарев В. Н. Андрей Рублев и его школа. М., 1966

8. Лазарев В. Н. Русская иконопись от истоков до начала 18 века. М., 1983
9. Паперный З. Культура Два. М., 1996
10. Пути развития русского искусства конца 19–начала 20 века. М., 1972
11. Русская художественная культура конца 19–начала 20 века. Т. 1–2, М., 1968– 1969
12. Сарабянов Д.В. Русская живопись 19 века среди европейских школ. М., 1980
13. Степанян Н.С. Искусство России XX века. М., 1999
14. Федоров–Давыдов А.А. Русское и советское искусство. Статьи и очерки. М., 1975

Հայկական արվեստ

1. Ազարյան Լ., Կիլիկյան մանրանկարչությունը XII-XIII դդ., Եր., 1964
2. Ազարյան Լ., Վաղ միջնադարյան հայկական քանդակը, Եր., 1975
3. Աղասյան Ա., Հայ կերպարվեստի զարգացման ուղիները XIX-XX դարերում. Եր., 2009
4. Աղասյան Ա., Քաջազի մշտավառ կանթերը: (Ակնարկներ սփյուռքահայ կերպարվեստի պատմության), Եր., 2009
5. Աղասյան Ա., Հակոբյան Հ., Հասրաթյան Մ., Ղազարյան Վ., Հայ արվեստի պատմություն, Եր., 2009
6. Աղասյան Ա., Երվանդ Քոչարի տարածության մեջ, Եր., 2013
7. Այվազյան Ա., Նախիջևանի կոթողային հուշարձաններն ու պատկերաքանդակները, Եր., 1987
8. Առաքելյան Բ., Հայկական պատկերաքանդակները IV-VII դդ., Եր., 1949
9. Առաքելյան Բ., Ակնարկներ հին Հայաստանի արվեստի պատմության (մ.թ.ա. I դ.- մ.թ. III դ.), Եր., 1976
10. Ավետիսյան Ա., Հայկական մանրանկարչության Գլաձորի դպրոցը, Եր., 1971
11. Բարխուդարյան Ս., Միջնադարյան հայ ճարտարապետներ և քարգործ վարպետներ, Եր., 1963
12. Գևորգյան Ա., Արհեստներն ու կենցաղը հայկական մանրանկարչներում, Եր., 1978
13. Դավթյան Ս., Դրվագներ հայկական միջնադարյան կիրառական արվեստի պատմության, Եր., 1981

14. Էջմիածնի գանձերը (ալբոմ, հեղ.-կազմող՝ Մ.Ղազարյան), Էջմիածին, 1985
15. Թաթևկյան Վ., Արցախի տոհմագորգերը, Եր., 2004
16. Իգիթյան Հ., Հովնաթանյանից մինչև Մինաս, Եր., 2001
17. Խալաթյան Լ., Բեմանկարչություն: Հայ սովետական թատրոնի պատմություն, Եր., 1967
18. Խանջյան Ա., Երևանի արձանները, Եր., 2004
19. Խաչատրյան Շ., Ֆրանսահայ կերպարվեստ, Եր., 1991
20. Հակոբյան Հ., Վասպուրականի մանրանկարչությունը, Գիրք 1-2, Ե., 1976-1982
21. Հակոբյան Հ., Արցախ-Ուտիքի մանրանկարչությունը XIII-XIVդդ., Եր., 1989
22. Հակոբյան Հ., Արցախի միջնադարյան արվեստը, Եր., 1991
23. Հակոբյան Հ., Հայոց տերունական սրբապատկերները, Եր., 2003
24. Հակոբյան Հ., Կորխմազյան Է., Հայկական մանրանկարչություն, Եր., 1987
25. Հայ արվեստի հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Գիրք 1, Եր., 2006
26. Հայ արվեստի հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Գիրք 2, Եր., 2009
27. Հայ արվեստի հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Գիրք 3, Եր., 2010
28. Հայ արվեստի հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Գիրք 4, Եր., 2012
29. Հայ արվեստի հարցեր: Գիտական հոդվածների ժողովածու, Գիրք 5, Եր., 2013
30. Հայ ձեռագրերի զարդանկարչություն (ալբոմ, հեղ.-կազմող՝ Լ.Դուրնովո), Եր., 1978
31. Հայաստանի երիտասարդ նկարիչները (ալբոմ, առաջաբանը՝ Ա.Աղասյանի, կազմող՝ Փ.Միրզոյան), Եր., 1987
32. Հայաստանի միջնադարյան կոթողային հուշարձանները. IX-XIII դարերի խաչքարերը (հեղինակ-կազմող՝ Ա.Շահինյան), Եր., 1984
33. Հայկական խաչքարեր (ալբոմ, հեղ.-կազմող՝ Լ.Ազարյան), Էջմիածին, 1973
34. Հայկական մանրանկարչություն (ալբոմ, առաջաբանը՝ Ս.Տեր-Ներսեսյանի, կազմող՝ Մ.Ճանաշյան), հ. Ա, Վենետիկ, 1966

35. Հայկական մանրանկարչություն (ալբոմ, հեղինակ-կազմողներ՝ Մ.Ճանաշյան, Կ.Մանուկյան, Ն.Տեր-Ներսեսյան, Պ.Անանյան), հ. Բ, Վենետիկ, 2000
36. Հայկական մանրանկարչություն (ալբոմ, հեղ.-կազմող՝ Լ.Դուրնովո), Եր., 1967
37. Հայկական մանրանկարչություն. դիմանկար (ալբոմ, հեղ.-կազմող՝ Ա. Գևորգյան), Եր., 1982
38. Հովհաննիսյան Կ., Էրեբունիի որմնանկարները, Եր., 1973
39. Հովսեփյան Գ., Նյութեր և ուսումնասիրություններ հայ արվեստի պատմության, Հ. 1-2, Եր., 1983-1987
40. Ղազարյան Մ., Հայ կերպարվեստը XVII-XVIII դարերում. Գեղանկարչություն, Եր., 1974
41. Ղազարյան Մ., Փայտի գեղարվեստական փորագրությունը Հայաստանում, Եր., 1990
42. Ղազարյան Վ., Սարգիս Պիծակ, Եր., 1980
43. Ղազարյան Վ., Սյուժետային մանրանկարը Կիլիկիայում (XIIIդ. վերջ - XIVդ. սկիզբ), Եր., 1984
44. Ղազարյան Վ., Մեկնությունք խորանաց, Էջմիածին, 2004
45. Մաթևոսյան Վ., Երեք կիսադեմ, Եր., 2002
46. Մարտիկյան Ե., Հայկական կերպարվեստի պատմություն, Գիրք Ա-Դ, Եր., 1971-1987
47. Մնացականյան Ա., Հայկական զարդարվեստ, Եր., 1955
48. Մնացականյան Ս., Հայկական աշխարհիկ պատկերաքանդակը IX-XIVդդ., Եր., 1976
49. Մնացականյան Ս., Վարպետաց վարպետներ. Մանուել, Տրդատ, Մոմիկ, Եր., 1982
50. Շիշմանյան Ռ., Բնանկարն ու հայ նկարիչները, Եր., 1958
51. Չուգասզյան Լ., Գրիգոր Ծաղկող, Եր., 1986
52. Սարգսյան Մ., Սովետական Հայաստանի գրաֆիկան, Եր., 1961
53. Սարգսյան Մ., Պետերբուրգի գեղարվեստի ակադեմիան և հայ նկարիչները, Եր., 1979
54. Սուրբ Հայաստան: Պատմություն և մշակույթ, Աստվածաշնչյան Հայաստանից մինչև XVIII դ. վերջ, Եր., 2007
55. Վարդանյան Գ., Մշակույթը Հայաստանի Առաջին Հանրապետությունում (1918-1920 թթ.), Եր., 2003

56. XIX-XX դարերի հայ նկարիչներ (ալբոմ, հեղինակ-կազմող՝ Շ. Խաչատրյան), Եր., 2001
57. Տեր-Ներսեսյան Ա., Հայ արվեստը միջնադարում, Եր., 1975
58. Քոթանջյան Ն., Էջմիածնի Ավետարանը, Եր., 2003
59. Քոթանջյան Ն., Ծղրուբի Ավետարանը, Եր., 2006
60. Авакян А.В. Из истории художественной жизни Армении: 1920-1932. Ер., 2002
61. Агасян А.В. Символизм и творчество Мартироса Сарьяна, Ер., 2012
62. Айвазян М.А. Пейзаж в армянской советской живописи. Ер., 1978
63. Акопян Г.Г. Миниатюра Васпуракана. Ер., 1990
64. Армянская живопись нового и новейшего времени. Основные тенденции развития. Очерк-путеводитель (авт.-сост. Э.В.Гайфеджян). Ер., 1990
65. Армянские художники об искусстве (составители Я.И.Хачикян и М.М.Казарян). Ер., 2004
66. Второй международный симпозиум по армянскому искусству. Сборник докладов. Т. 1-4, Ер., 1981
67. Декоративное искусство средневековой Армении (альбом, авторы-составители Н.С.Степанян, А.С.Чакмакчян). М.-Л., 1971
68. Дрампян И.Р. Акоп Джугаеци. Св.Эчмиадзин, 2009
69. Дрампян И.Р. Фрески Кобайра. Ер., 1979
70. Дрампян И.Р. Торос Рослин. Ер., 2000
71. Дрампян И.Р., Корхмязян Э.М. Художественные сокровища Матенадарана. М., 1976
72. Дрампян Р.Г. Мартирос Сергеевич Сарьян, М., 1963
73. Дрампян Р.Г. Государственная картинная галерея Армении. М., 1982
74. Дрампян Р.Г. Акоп Овнатанян, Ер., 2006
75. Дурново Л.А. Краткая история древнеармянской живописи. Ер., 1957
76. Дурново Л.А. Орнаменты армянских рукописей. Ер., 1978
77. Дурново Л.А. Очерки изобразительного искусства средневековой Армении. М., 1979
78. Есян С.А. Скульптура древней Армении. Ер., 1980
79. Закарян Л.Д. Из истории васпураканской миниатюры. Ер., 1980
80. Игитян Г.С. Армянская палитра. XX век. Ер., 2004
81. Игитян Г.С. Армянская палитра. Новое поколение. Ер., 2005
82. Измайлова Т.А., Айвазян М.А. Искусство Армении, М., 1962

83. Измайлова Т.А. Армянская миниатюра XI века. М., 1979
84. Изобразительное искусство Армянской ССР (альбом, автор-составитель М.М.Казарян). М., 1978
85. Искусство Советской Армении за 60 лет. Ер., 1980
86. Искусство стран и народов мира. Краткая художественная энциклопедия. Т. 1, М., 1962
87. История искусства народов СССР. Т. 1-9, М., 1971-1984
88. Казарян М.М. Армянский ковер. М., 1985
89. Каменский А.А. Этюды о художниках Армении. Ер., 1979
90. Корхмазян Э.М. Армянская миниатюра Крыма (XIV-XVII вв.). Ер., 1978
91. Котанджян Н.Г. Цвет в раннесредневековой армянской живописи. Ер., 1978
92. Матенадаран. Т. I, Армянская рукописная книга VI-XIV вв. (авторы-составители В.О.Казарян, С.С.Манукян). М., 1991
93. Нерсисян А.Г. Человек и природа. Армянская живопись второй половины XX века. Ер., 2004
94. Очерки по истории армянского изобразительного искусства. Ер., 1979
95. Очерки по истории искусства Армении. Сборник статей. М.-Л., 1939
96. Пиотровский Б.Б. Искусство Урарту VIII-VI вв. до н. э. Л., 1962
97. Популярная художественная энциклопедия. Книга I, М., 1986
98. Свирин А.Н. Миниатюра древней Армении. М.-Л., 1939
99. Степанян Н.С. Очерк изобразительного искусства Армении. М., 1985
100. Степанян Н.С. Искусство Армении. М., 2007
101. Тараян З.Р. Набойка в Армении. Ер., 1978
102. Тирацян Г.А. Культура Древней Армении VI в. до н.э.-III в.н.э. Ер., 1988
103. Тревер К.В. Очерки по истории культуры древней Армении (II в. до н.э. - IV в. н.э.) М.-Л., 1953
104. Хачатурян К.А. Театрально-декорационное искусство Советской Армении. М., 1979
105. Ходжаш С.И., Трухтанова Н.С., Оганесян К.Л. Эребуни. М., 1979
106. Якобсон А.Л. Армянские хачкары. Ер., 1986
107. Armenia sacra. Mémqire chrétienne des Arméniens (IVe-XVIIIe siècle). Musée du Lquvre, 2007

108. Arménie. La magie de l'écrit. Musée de Marseille. 2007
109. Arménie. Trésors de l'Arménie ancienne des origines au IVe siècle. Dąbrée, 1996
110. Armenien. Wiederentdeckung einer alten Kulturlandschaft. Museum Břchum, 1995
111. Atti del Primq simpqsiq internaziqnale di Arte Armena. San Lazzarq - Venezia, 1978
112. Atti del Terzq simpqsiq internaziqnale di Arte Armena. San Lazzarq - Venezia, 1984
113. Atti del Quintq simpqsiq internaziqnale di Arte Armena. San Lazzarq - Venezia, 1992
114. Au pied du Mqnt Ararat. Splendeurs de l' Arménie antique. Musée de L' Arles et de la Prqvence antique, 2007
115. Avédissian Գ. Peintres et sculpteurs Arméniens. Le Caire, 1959
116. Brentjes B., Mnazakanjan S., Stepanjan N., Kunst des Mittelalters in Armenien. Berlin, 1981 Buschhausen H. und H. Die illuminierten armenischen Handschriften der Mechitharisten-Cqngregatiqn in Wien. Wien, 1976
117. Der Nersessian S. Études byzantines et arméniennes. Lquvain, 1973
118. Der Nersessian S. L'Art Arménien. Paris, 1977
119. Der Nersessian S. Miniature Painting qf Cilicia frqm the Twelfth tq the Fqurteenth Century. Washingtn, 1993
120. Kqrkhmazian E., Drampian I., Hakqpiqn Gr. Armenian Miniatures qf the Matenadaran Cqlllectiqn. Leningrad, 1984
121. Kürkman Garq. Armenian painters in the Գttqman Empire (1600–1923). In twq vqlumes. Istanbul, 2004
122. Mathews Th.F. and Sandjian A.K. Armenian Gqspel Icqnqgraphy. The Traditiqn qf the Glajqr Gqspel. Washingtn, 1991
123. Narkiss B. and Stqne M. Armenian Art Treasures qf Jerusalem. Jerusalem, 1979
124. Գrs et Trésors d'Arménie. Musée des tissus et des Arts décqratifs de Lyqn, 2007
125. Pqst-Sqviet Painting. Yerevan, 1996
126. Thierry J.-M., Dqnbédian P.. Les arts Arméniens. Paris, 1987